

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»

Кафедра Краєзнавчо-туристичної роботи, соціальних і гуманітарних наук

До захисту допущено кафедрою краєзнавчо-туристичної роботи, соціальних і гуманітарних наук протокол № 11 від 12.06.2026 р.

В.о. завідувача кафедри  Ірина ЩЕРБИНА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Здобувачки першого бакалаврського рівня вищої освіти

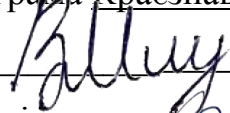
ВІЗУАЛЬНІ ІНТЕРНЕТ-НАРАТИВИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ:

МЕМИ ЯК ФОРМА ЦИФРОВОЇ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ В

СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ

Спеціальність 032 Історія та археологія

Освітня програма Краєзнавчо-туристична робота

Здобувачка  Вікторія МЕРЕЖКО

Науковий керівник  Ольга КАШАБА

Харків - 2026

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра краєзнавчо-туристичної роботи соціальних і гуманітарних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. завідувача кафедри

Ірина ШЕРБИНА


«13» лютого 2026 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Здобувачу першого бакалаврського рівня освіти

Вікторії МЕРЕЖКО

Спеціальність 032 Історія та археологія

Освітня програма Краєзнавчо-туристична робота

1. Тема роботи: ВІЗУАЛЬНІ ІНТЕРНЕТ-НАРАТИВИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: МЕМИ ЯК ФОРМА ЦИФРОВОЇ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ

2. керівник роботи Кашаба Ольга Юріївна, канд.іст.наук, доцент
затверджені наказом по Університету від «15» грудня 2025 року №
4801-5/4400

2. Строк подання здобувачем роботи: «29» травня 2026 року.

3. Вихідні дані до роботи:

Мета роботи – аналіз мемів як форми цифрової історичної пам'яті та їх вплив на формування колективного сприйняття подій російсько-української війни.

Об'єкт дослідження – цифрові наративи російсько-української війни в українському соціокультурному просторі, представлені через візуальні інтернет-меми.

Предметом дослідження виступають специфічні форми мемів, їх семантичні та візуальні характеристики, а також механізми конструювання історичної пам'яті через цифровий контент.

4. Перелік питань, які потрібно розробити:

Вступ

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади вивчення інтернет-мемів у контексті цифрової історичної пам'яті

Розділ 2. Візуальні інтернет-нарлативи російсько-української війни: структура, теми та репрезентації

Розділ 3. Меми як форма цифрової історичної пам'яті російсько-української війни

Висновки

Список використаних джерел та літератури

5. План роботи

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання	Позначки керівника
1	Вступ	02.03.2026	
2	Розділ 1. Теоретико-методологічні засади вивчення інтернет-мемів у контексті цифрової історичної пам'яті	23.03.2026	
3	Розділ 2. Візуальні інтернет-нарлативи російсько-української війни: структура, теми та репрезентації	13.04.2026	
4	Розділ 3. Меми як форма цифрової історичної пам'яті російсько-української війни	04.05.2026	
5	Висновки	20.05.2026	
6	Список використаних джерел та літератури	22.05.2026	
7	Оформлення кваліфікаційної роботи	27.05.2026	

6. Дата видачі завдання: «16» лютого 2026 року

Здобувачка вищої освіти


Вікторія МЕРЕЖКО

Керівник роботи


Ольга КАШАБА

АНОТАЦІЯ

Мережко В.М. Візуальні інтернет-наративи російсько-української війни: меми як форма цифрової історичної пам'яті в соціокультурному просторі України (бакалаврська робота). Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2026. 63 с. (рукопис).

Кваліфікаційна робота бакалавра присвячена дослідженню та аналізу мемів як форми цифрової історичної пам'яті та їх впливу на формування колективного сприйняття подій російсько-української війни. Було проаналізовано класифікації та типології мемів у науковій літературі. У роботі досліджено зміст, символіку та наративи мемів, створених в умовах війни. Також визначено соціокультурну функцію мемів у контексті цифрової пам'яті, увагу зосереджено на мемах як сучасній формі цифрової культури. Встановлено специфіку поширення та сприйняття мемів у різних цифрових платформах.

У роботі було застосовано джерелознавчі методи, які сприяють виявленню та систематизації мемів як документальних одиниць цифрової культури; методи цифрової гуманітаристики, зокрема аналіз даних із соціальних мереж, мережевих платформ та Telegram-каналів.

Опрацьовані результати дослідження сприяють значному поглибленню розуміння, як впливають цифрові культурні практики на формування національної ідентичності та колективної пам'яті в умовах сучасної війни. Проведено узагальнення мемів як механізму конструювання колективного наративу та відображення історичного досвіду у цифровому просторі.

Ключові слова: інтернет-меми, російсько-українська війна, цифрова історична пам'ять, соціокультурний простір, медіазнавство, соціальні мережі, онлайн-комунікація, інтернет-культура, цифровий контент.

ANNOTATION

Merezhko V.M. Visual Internet Narratives of the Russian-Ukrainian War:

Memes as a Form of Digital Historical Memory in the Sociocultural Space of Ukraine (Bachelor's Thesis). Kharkiv: V.N. Karazin KhNU, 2026. 63 p. (manuscript).

The bachelor's qualification work is devoted to the study and analysis of memes as a form of digital historical memory and their influence on the formation of collective perception of the events of the Russian-Ukrainian war. The classifications and typologies of memes in the scientific literature were analyzed. The work investigated the content, symbolism and narratives of memes created in war conditions. The socio-cultural function of memes in the context of digital memory was also determined, focusing on memes as a current form of digital culture. The specifics of the distribution and perception of memes in various digital platforms were established.

The work used source research methods that contribute to the identification and systematization of memes as documentary units of digital culture; methods of digital humanities, in particular, the analysis of data from social networks, network platforms and Telegram channels.

The processed results of the study contribute to a significant deepening of the understanding of how digital cultural practices influence the formation of national identity and collective memory in the conditions of modern war. A generalization of memes as a mechanism for constructing a collective narrative and reflecting historical experience in the digital space was carried out.

Keywords: Internet memes, Russian-Ukrainian war, digital historical memory, socio-cultural space, media studies, social networks, online communication, Internet culture, digital content.

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ІНТЕРНЕТ-МЕМІВ У КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ.....	5
1.1. Меми як феномен цифрової культури: дефініції, ознаки, класифікації.....	5
1.2. Поняття цифрової історичної пам'яті та її прояви у воєнному контексті ...	10
1.3. Методологія дослідження візуальних інтернет-наративів	16
РОЗДІЛ 2. ВІЗУАЛЬНІ ІНТЕРНЕТ-НАРАТИВИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: СТРУКТУРА, ТЕМИ ТА РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ	21
2.1. Основні тематичні групи воєнних мемів.....	21
2.2. Сюжетні та символічні коди воєнних мемів	25
2.3. Платформи поширення і формування наративів	31
РОЗДІЛ 3. МЕМИ ЯК ФОРМА ЦИФРОВОЇ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	36
3.1. Меми як механізм колективного переживання війни	36
3.2. Роль інтернет-мемів у формуванні цифрових наративів пам'яті.....	39
3.3. Перспективи збереження воєнних мемів як джерел	42
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ	50
ДОДАТКИ.....	57

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлена швидкою трансформацією способів комунікації та збереження історичної пам'яті в цифровому середовищі, що особливо проявляється у контексті сучасних конфліктів. Російсько-українська війна, розпочата у 2014 році та ескалована у 2022 році, стала не лише політичним і військовим феноменом, а й соціокультурним процесом, який активно висвітлюється та осмислюється через цифрові медіа. У цьому контексті меми, як форма візуальної інтернет-креативності, набувають значення не лише засобу гумору або сатири, а й механізму конструювання колективної цифрової пам'яті, формування наративів війни та відображення соціальних, політичних і культурних трансформацій українського суспільства. Вивчення мемів як інструменту цифрової історичної пам'яті дозволяє усвідомити, яким чином інтернет-контент впливає на сприйняття подій, конструює наративи та формує символічний простір сучасної України.

Ступінь наукової розробки проблеми свідчить про міждисциплінарний характер дослідження. Історіографія мемів і цифрової культури включає роботи з медіадосліджень, соціології, культурології та цифрових гуманітарних наук. Серед основних авторів, що досліджували меми як культурний та соціальний феномен, можна виділити Шифмана (Shifman) та Діттманна (Dittmann), які аналізують функціонування мемів у цифровому просторі, їхні трансформації та вплив на колективну пам'ять. Українські дослідники також починають активно вивчати роль мемів під час російсько-української війни, підкреслюючи їхнє значення для конструювання національної ідентичності та опору інформаційним атакам. Дослідження цифрової пам'яті в українському контексті інтегрують підходи медіаархівознавства, візуальної культурології та соціальної психології, що дозволяє аналізувати меми не лише як текстові чи візуальні одиниці, а як соціокультурні маркери певного історичного моменту.

Об'єктом дослідження є цифрові наративи російсько-української війни в українському соціокультурному просторі, представлені через візуальні інтернет-меми.

Предметом дослідження виступають специфічні форми мемів, їх семантичні та візуальні характеристики, а також механізми конструювання історичної пам'яті через цифровий контент.

Метою дослідження є аналіз мемів як форми цифрової історичної пам'яті та їх вплив на формування колективного сприйняття подій російсько-української війни.

Для досягнення цієї мети визначено такі **завдання**:

- систематизувати класифікації та типології мемів у науковій літературі;
- дослідити зміст, символіку та наративи мемів, створених в умовах війни;
- визначити соціокультурну функцію мемів у контексті цифрової пам'яті;
- проаналізувати специфіку поширення та сприйняття мемів у різних цифрових платформах.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період з 2014 року до сучасності, з акцентом на ескалацію військових дій у 2022 році.

Територіальні межі визначені межами України та її цифрового простору, а також онлайн-середовищем, де українські користувачі активно створюють, поширюють та обговорюють меми.

Методологічна основа дослідження спирається на міждисциплінарні підходи цифрової гуманітаристики, культурології та медіазнавства. У роботі застосовуються джерелознавчі методи для виявлення та систематизації мемів як документальних одиниць цифрової культури; візуально-герменевтичний аналіз для інтерпретації образного коду мемів та символіки; контент-аналіз для виявлення тематичних, наративних та комунікативних структур; методи

цифрової гуманітаристики, зокрема аналіз даних із соціальних мереж, мережевих платформ та Telegram-каналів.

Джерельна база дослідження формується з візуальних інтернет-мемів, поширених у Twitter/X, Facebook, Instagram, Telegram, TikTok та інших цифрових платформах, що дозволяє охопити широкий спектр соціокультурних практик і реакцій на воєнні події.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі мемів як інструменту цифрової історичної пам'яті російсько-української війни, поєднанні методів культурології, медіадосліджень та цифрової гуманітаристики для систематизації та інтерпретації мемів як соціокультурного феномену. Уперше здійснено узагальнення мемів не лише як форми гумору чи сатири, а як механізму конструювання колективного наративу та відображення історичного досвіду у цифровому просторі.

Практичне значення дослідження полягає у створенні методологічних та аналітичних підходів для вивчення цифрових наративів війни, що можуть бути використані у медіаосвіті, музейних практиках, архівознавстві, а також у процесах документування та збереження сучасної історичної пам'яті в Україні. Результати дослідження сприяють розширенню розуміння впливу цифрових культурних практик на формування національної ідентичності та колективної пам'яті в умовах сучасної війни.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ІНТЕРНЕТ-МЕМІВ У КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ

1.1. Меми як феномен цифрової культури: дефініції, ознаки, класифікації

Меми, як складова цифрової культури, у науковому середовищі розглядаються як універсальні одиниці культурної інформації, що поширюються від однієї особи до іншої за допомогою різноманітних комунікаційних каналів, при цьому трансформуючись та адаптуючись до нових контекстів. Концепція мему була запропонована британським біологом Річардом Докінзом, який у роботі «Егоїстичний ген» (1976) ввів поняття «мем» як аналог гена у культурній сфері. На думку Докінза, меми функціонують як одиниці культурної інформації, що мають здатність до реплікації, поширення та модифікації, подібно до біологічних структур [12]. Відповідно до цього підходу, меми є носіями ідей, символів, жестів, мовних форм та інших культурних елементів, які передаються між індивідами та спільнотами.

Подальші дослідження розширили первинну біологічну метафору, інтегруючи концепт мему у соціологію, медіазнавство та культурологію. Сучасні дослідники визначають мем як «культурну одиницю, що функціонує у системі комунікації та репрезентації, здатну до адаптації та модифікації залежно від соціокультурного контексту» [37]. Важливим аспектом є те, що меми не існують у вакуумі, а завжди взаємодіють із колективною пам'яттю, соціальними нормами та медіаінфраструктурою, що визначає їхню популярність, віральність та функціональну значущість.

Основні ознаки мемів у цифровому середовищі включають повторюваність, модифікованість, швидке поширення та здатність до культурної інтерпретації. Меми зазвичай мають образну або текстову форму, проте часто поєднують різні модальності комунікації, що підсилює їхній емоційний вплив та здатність до швидкого тиражування у цифрових мережах [8]. Динамічність і адаптивність мемів дозволяє їм відображати актуальні

соціальні події, політичні процеси та культурні тенденції, перетворюючи їх на ефективний засіб формування колективної думки та цифрової пам'яті.

Класифікація мемів у сучасних дослідженнях розрізняє кілька підходів. Один із них орієнтований на змістовну специфіку: політичні, соціальні, культурні, гумористичні, сатиричні меми. Інший підхід базується на форматі та способі поширення: статичні зображення, анімовані GIF, відео-меми, текстові цитати та меми з інтерактивними елементами [44]. У цифровому просторі меми також класифікуються за рівнем віральності та ступенем впливу на аудиторію, що дозволяє аналізувати їхню ефективність як інструменту комунікації та соціального впливу.

Важливим компонентом у розумінні феномену мему є його роль у конструюванні цифрової культури. Меми не лише відображають соціальні процеси, а й активно впливають на них, формуючи нові культурні коди, символи та наративи. Зокрема, у контексті війни меми виконують функцію швидкого коментування подій, створення колективного наративу та мобілізації громадської уваги, що вказує на їхню ключову роль у сучасній інформаційній екосистемі [22].

Крім того, меми характеризуються високою ступенем інтертекстуальності та залученості користувачів у процес їх створення та модифікації. Це означає, що меми постійно перебувають у динамічному обігу, піддаються переробкам, пародіям та реміксам, що сприяє формуванню колективної цифрової пам'яті та підтримує соціальну взаємодію у мережевому середовищі [5].

Таким чином, меми як феномен цифрової культури є складною соціокультурною категорією, що поєднує інформаційні, комунікативні та символічні аспекти. Їхнє вивчення вимагає міждисциплінарного підходу, що поєднує культурологію, медіазнавство, соціологію та цифрову гуманітаристику, а також передбачає аналіз їхніх форм, змісту та функцій у сучасному соціокультурному контексті [49].

Інтернет-меми як візуально-текстові конструкції представляють собою унікальне поєднання образної та вербальної складової, що дозволяє ефективно

комунікувати зміст у стислій і водночас багатозначній формі. Ця особливість визначає їхню високу віральність і здатність швидко поширюватися в цифровому просторі, оскільки одночасно апелює до когнітивного та емоційного сприйняття користувача [13]. Візуальна складова мему зазвичай виступає як первинний сигнал для уваги, використовуючи образи, фотографії, карикатури, ілюстрації або відеофрагменти, тоді як текстова частина забезпечує семантичну рамку, уточнює контекст або створює гумористичний, сатиричний або критичний ефект [28].

Поєднання тексту та зображення у мемі не є випадковим, а ґрунтується на принципах інтермедіальності та інтеграції вербальної й візуальної інформації. Дослідження цифрових медіа показують, що візуально-текстові конструкції дозволяють створювати багаторівневу семантичну структуру, де кожен елемент взаємодіє з іншими, формуючи комплексну систему значень. Такий підхід забезпечує здатність мемів передавати культурні коди, соціальні наративи та політичні меседжі в компактній формі [44].

Особливістю інтернет-мемів є їхня модульність і адаптивність. Візуально-текстова композиція мемів дозволяє користувачам легко змінювати окремі елементи: замінювати текст, змінювати образ або адаптувати формат під конкретну платформу чи аудиторію. Ця властивість забезпечує постійний процес реміксування, що сприяє розвитку цифрової культури як спільнотворчого явища та формуванню колективної пам'яті [6]. Важливим аспектом є також наявність стандартних шаблонів і форматів мемів, які виконують роль культурних кодів, зрозумілих широкій аудиторії, і водночас допускають варіативність у використанні [51].

Візуально-текстові меми характеризуються високим рівнем інтерактивності та залучення аудиторії. Користувачі не лише споживають меми, а й активно беруть участь у їхньому створенні та модифікації, додаючи власні підписи, коментарі або графічні елементи. Цей процес перетворює меми на інструмент соціальної комунікації, дозволяючи висловлювати позиції, емоції та оцінки щодо соціально-політичних подій [34].

З точки зору семіотики, меми є складними знаковими конструкціями, де візуальний компонент виконує функцію іконічного знака, а текстовий – символічного. Взаємодія цих компонентів створює синергійний ефект, підсилюючи емоційний вплив та сприяючи легкому запам'ятовуванню. Таке поєднання також дозволяє мемам ефективно виконувати функції гумору, сатири, критики або мобілізації, що особливо актуально у контексті висвітлення воєнних подій та соціальних криз [19].

Важливим елементом є контекстуальна залежність візуально-текстових конструкцій. Семантичне навантаження мемів формується не лише через текст і образ, але й через культурні, історичні та соціальні знання користувачів. Це означає, що меми функціонують як культурні маркери, які дозволяють аудиторії швидко інтерпретувати подію або явище, створюючи колективний цифровий наратив [7].

Таким чином, інтернет-меми як візуально-текстові конструкції поєднують вербальні та образні коди, що забезпечує їхню багатозначність, віральність і здатність формувати цифрову соціокультурну пам'ять. Вони виступають як міждисциплінарний феномен, що охоплює аспекти медіадосліджень, культурології, соціальної психології та цифрової гуманітаристики, і є ключовим інструментом конструювання сучасних інтернет-наративів [59].

Типологія інтернет-мемів є важливою складовою дослідження цифрової культури, оскільки дозволяє систематизувати різноманіття мемів за формою, функціями та способами взаємодії з аудиторією. Однією з основних категорій є візуальні меми, які базуються на графічному образі або фотографії та доповнюються коротким текстом або підписом. Візуальні меми часто використовують знайомі культурні або медійні образи, що дозволяє швидко передавати зміст і викликати емоційну реакцію користувачів. Завдяки цьому вони здатні стати віральними, легко поширюватися в соціальних мережах і формувати колективні наративи подій [16].

Текстові меми є іншою значущою категорією, в якій основний наголос робиться на словесному вираженні ідей. Такі меми зазвичай включають

афоризми, цитати, жарти або короткі наративні форми, які можуть існувати окремо або супроводжувати візуальні компоненти. Текстові меми відзначаються високою гнучкістю, вони легко адаптуються до різних платформ і культурних контекстів, а також дозволяють користувачам генерувати власні інтерпретації [23].

Реакційні меми, або меми-відповіді, формуються як реакція на події, повідомлення або інші меми і часто виконують функцію емоційної або коментаторської взаємодії. Вони дозволяють аудиторії миттєво реагувати на інформацію, висловлювати емоції, оцінки або позиції щодо певних явищ і, таким чином, активно залучають користувачів у процес цифрової комунікації [48]. Ця категорія мемів особливо актуальна у соціальних мережах, де швидкість реакції є ключовою для формування трендів та віральності контенту.

Макроси являють собою специфічний тип візуально-текстових мемів, де стандартне зображення поєднується із змінним текстом, що передає новий контекст або жарт. Макроси використовують шаблони, зрозумілі великій аудиторії, що сприяє швидкому поширенню і створенню культурних кодів. Важливо, що макроси забезпечують простоту адаптації: користувач може міняти текст, залишаючи образ незмінним, що створює численні варіації одного і того ж базового мему [35].

GIF-меми, або анімовані меми, характеризуються використанням коротких анімаційних циклів, які поєднують рухоме зображення з текстовим супроводом. Анімація дозволяє передавати динаміку події, емоційний стан або сатиричний ефект у більш наочній формі, ніж статичні зображення. GIF-меми особливо ефективні у створенні реакцій та мікро-наративів у цифровому середовищі, оскільки рух і повторюваність посилюють емоційний вплив та сприйняття [52].

Кожна з цих типологій виконує специфічні соціокультурні та комунікативні функції. Візуальні та макроси меми здебільшого апелюють до колективних образів і культурних кодів, текстові – до мовних та когнітивних ресурсів користувачів, реакційні меми – до інтерактивності та залученості

аудиторії, а GIF-меми – до емоційної виразності та динаміки комунікації. Всі ці типи, взаємодіючи, формують багат шарову систему цифрової мем-культури, яка відображає соціальні, політичні та культурні процеси в сучасному суспільстві [7].

Таким чином, типологія мемів дозволяє розглядати їх як комплексні візуально-текстові конструкції, які не лише передають інформацію або гумор, а й виконують важливу соціокультурну роль у цифровому просторі. Кожен тип мемів характеризується власними способами взаємодії з аудиторією, модифікації та поширення, що робить їх ключовим інструментом формування цифрової пам'яті та колективних наративів у сучасному інформаційному середовищі.

1.2. Поняття цифрової історичної пам'яті та її прояви у воєнному контексті

Цифрова історична пам'ять є новим та динамічним явищем у сучасній гуманітаристиці, що формується у цифровому просторі і забезпечує фіксацію, збереження та трансляцію історичних подій за допомогою цифрових медіа. Вона виступає як особливий вимір колективної пам'яті, де історичний досвід, культурні наративи та соціальні практики відображаються, перетворюються та поширюються через цифрові платформи, соціальні мережі та медійні ресурси [4]. На відміну від традиційної колективної пам'яті, яка зберігається через письмові джерела, усну традицію та музейні експозиції, цифрова пам'ять характеризується високою динамічністю, мультимедійністю та інтерактивністю, що дозволяє аудиторії не лише сприймати інформацію, а й активно брати участь у її модифікації та поширенні [27].

У воєнному контексті цифрова пам'ять набуває особливого значення, оскільки вона слугує засобом документування подій, мобілізації громадської уваги та формування колективних наративів конфлікту. Соціальні мережі, месенджери та платформи на кшталт Twitter/X, Facebook, Instagram, Telegram та

TikTok дозволяють оперативно створювати, поширювати та зберігати інформаційні матеріали, що відображають досвід учасників та свідків воєнних дій [18]. У цьому контексті меми, фото- та відеоматеріали, пости та публікації стають елементами цифрової історичної пам'яті, які одночасно виконують комунікативну, документальну та соціокультурну функцію.

Цифрова пам'ять, як складова колективної пам'яті, інтегрує індивідуальні спогади та досвід у спільний культурний простір. Вона створює можливість для багатошарової інтерпретації подій, де особисті історії поєднуються з офіційними наративами та медійними матеріалами, формуючи багатоголосий цифровий наратив [33]. Такий підхід дозволяє розглядати колективну пам'ять не лише як статистику історичних фактів, а як активний процес конструювання значень, де цифрові платформи виступають ареною для дискусії, співтворчості та консолідації культурних кодів.

Особливість цифрової пам'яті полягає у її візуально-текстовому характері, який дозволяє ефективно поєднувати інформаційний, емоційний та символічний виміри. Мем, фотографія, відео чи анімація не лише передають факти, а й формують певне емоційне та смислове сприйняття події, створюючи колективний досвід і консолідуючи суспільну свідомість [51]. У воєнному контексті це проявляється у створенні цифрових наративів про героїзм, страждання, опір або мобілізацію, що формує культурні коди сприйняття конфлікту.

Важливим аспектом цифрової пам'яті є її постійна оновлюваність та динамічність. На відміну від статичних архівів, цифрові платформи дозволяють швидко додавати нові дані, коригувати контекст і взаємодіяти з аудиторією в реальному часі. Це створює можливість формування «живого» архіву воєнних подій, який відображає як офіційну історичну інформацію, так і суб'єктивні переживання учасників та свідків [9].

Таким чином, цифрова пам'ять як складова колективної пам'яті виступає ключовим механізмом фіксації, конструювання та трансляції історичного досвіду у сучасних умовах війни. Вона інтегрує індивідуальні наративи в

спільний цифровий простір, формує багат шарову систему значень і забезпечує соціокультурну функцію збереження історичної пам'яті в умовах постійної інформаційної динаміки.

У воєнному контексті цифрова історична пам'ять проявляється через різноманітні форми медійного контенту, серед яких особливе місце займають інтернет-меми. Вони виступають не лише як засіб гумору чи розваги, а й як потужний інструмент фіксації, осмислення та передачі колективного досвіду війни. Меми дозволяють відобразити події конфлікту в концентрований візуально-текстовій формі, поєднуючи фактологічну інформацію, емоційний вплив та культурні коди, що формують цифрову пам'ять аудиторії [12].

Через меми учасники та свідки воєнних подій створюють оперативні наративи, які поширюються у соціальних мережах і стають частиною колективної цифрової пам'яті. Вони відображають реальні події, реакції громадян, героїчні або трагічні епізоди, а також критичні оцінки дій сторін конфлікту. Такі меми формують багатоголосий цифровий наратив, де офіційні повідомлення та суб'єктивні переживання інтегруються в єдину медійну екосистему, що забезпечує збереження та трансляцію історичної пам'яті [33].

Важливою функцією мемів у воєнному контексті є мобілізаційна та соціально-консолідуюча роль. Вони сприяють формуванню спільної ідентичності, створюють відчуття колективної участі та підтримки, що особливо актуально під час конфлікту. Через повторювані образи, символи та фрази меми формують культурні маркери, які стають своєрідними «точками пам'яті» в цифровому просторі, допомагаючи суспільству осмислювати воєнні події та їхні наслідки [48].

Меми також виконують інформаційну та аналітичну функції. Вони часто коментують політичні рішення, військові дії, гуманітарні кризи або медійну реторику, забезпечуючи аудиторії швидкий доступ до оцінок і реакцій різних груп. Це робить меми не лише культурним феноменом, а й частиною системи цифрового документування подій війни, де інформація фіксується у форматі, зрозумілому широкій аудиторії та здатному до швидкого поширення [22].

Особливістю цифрової історичної пам'яті через меми є їхня здатність до адаптації та модифікації. Користувачі активно створюють нові варіації вже існуючих мемів, додаючи локальні культурні коди, нові контексти або актуальні події. Це забезпечує динамічність цифрової пам'яті, дозволяє враховувати поточні зміни соціальної та політичної ситуації, а також формує багат шарову систему значень, що постійно розвивається [7].

Важливим аспектом є інтерактивність мемів як елементів цифрової історичної пам'яті. Користувачі не лише споживають меми, а й беруть участь у їхньому створенні, обговоренні та поширенні. Це перетворює процес пам'яті на колективний і спільнотворчий, де індивідуальні переживання та інтерпретації інтегруються в цифровий наратив війни. Завдяки цьому меми стають не лише інформаційним ресурсом, а й інструментом соціальної взаємодії та культурної консолідації [41].

Таким чином, меми у воєнному контексті виступають ключовим засобом прояву цифрової історичної пам'яті, виконуючи функції документування, коментування, мобілізації та консолідації суспільної свідомості. Вони формують багат шарові цифрові наративи, поєднують індивідуальні та колективні переживання, інтегрують різні культурні коди та забезпечують оперативне поширення історичного досвіду у цифровому просторі. Це робить меми невід'ємною частиною сучасних воєнних наративів та механізмом формування колективної пам'яті в умовах інформаційної динаміки.

Соціальні мережі виступають ключовим простором формування пам'яттєвих наративів у сучасному цифровому середовищі, оскільки вони забезпечують масове поширення інформації, інтерактивність та можливість колективного створення контенту. В умовах воєнних конфліктів, зокрема російсько-української війни, соціальні платформи слугують ареною для конструювання цифрової історичної пам'яті, де індивідуальні та колективні спогади поєднуються з медійними наративами та офіційними повідомленнями [5].

Однією з ключових функцій соціальних мереж є прискорене поширення інформації та оперативне документування подій. Користувачі Twitter/X, Facebook, Instagram, Telegram та TikTok активно створюють і транслюють тексти, зображення, відео та меми, які фіксують хід воєнних подій, реагують на політичні та гуманітарні виклики, а також відображають соціальні настрої населення. Через це соціальні платформи формують багатoshарові пам'яттєві наративи, де офіційна інформація доповнюється особистими історіями, аналітичними оцінками та культурними кодами [42].

Соціальні мережі забезпечують інтерактивність пам'яттєвих наративів. Користувачі не лише споживають контент, а й активно його модифікують, додають коментарі, поширюють або створюють власні версії мемів та постів. Цей процес колективного реміксування створює динамічну систему пам'яті, де цифрові наративи постійно адаптуються до змін соціального, політичного та культурного контексту [26]. Завдяки цьому меми та інші цифрові матеріали стають «живими» елементами колективної пам'яті, що дозволяє швидко реагувати на події та забезпечує залученість широкої аудиторії.

Соціальні мережі також виконують роль фільтрації та консолідації культурних кодів. Пам'яттєві наративи у цифровому середовищі формуються на основі певних образів, символів, фраз та медійних архетипів, які користувачі сприймають як зрозумілі та релевантні. Ці коди стають маркерами колективної пам'яті та забезпечують інтерпретацію подій, допомагаючи формувати спільне бачення історії та соціальної реальності [39].

Важливим аспектом є віральність та охоплення аудиторії соціальних мереж. Пам'яттєві наративи, створені у форматі мемів або відео, можуть швидко поширюватися на національному та глобальному рівні, формуючи цифровий простір історичної пам'яті, який включає як локальні, так і глобальні контексти. Це дозволяє формувати колективні уявлення про події війни, забезпечує мобілізаційний ефект та зміцнює соціальну ідентичність учасників цифрового спільнотворення [15].

Меми в сучасному цифровому середовищі можна розглядати як своєрідну одиницю «народної історіографії», тобто неофіційну форму документування та осмислення історичних подій широкими масами користувачів. На відміну від традиційної історіографії, яка спирається на письмові джерела, офіційні документи та академічний аналіз, меми створюються в режимі реального часу учасниками цифрового простору та відображають їхнє емоційне, культурне та соціальне сприйняття подій [8]. Вони виконують роль «міні-архівів» колективного досвіду, де історичні факти, індивідуальні спогади та культурні алюзії поєднуються у стислій візуально-текстовій формі, доступній для широкої аудиторії [31].

У контексті воєнних конфліктів, зокрема російсько-української війни, меми виступають інструментом відображення колективного досвіду населення, його оцінок та реакцій на події. Вони здатні фіксувати ключові події, емоційні переживання, сатиричні коментарі та символічні образи, що відображають наративи суспільства. Завдяки цьому меми формують «народну версію історії», яка існує паралельно з офіційними наративами і часто демонструє більш живе, багатошарове та критичне бачення подій [19].

Меми як одиниці народної історіографії характеризуються високою адаптивністю та динамічністю. Вони легко модифікуються, доповнюються новими образами, підписами або контекстами, що дозволяє їм відображати розвиток подій у реальному часі та відповідати на актуальні потреби цифрової аудиторії. Така властивість забезпечує безперервне оновлення колективної пам'яті та створює динамічний цифровий наратив, який інтегрує індивідуальні та групові переживання [46].

Особливу роль меми відіграють у формуванні культурних кодів та символічного осмислення конфлікту. Через повторювані образи, стандартні шаблони та цитати меми передають певні культурні значення, стереотипи та оцінки, що закріплюються у свідомості користувачів як частина колективного історичного досвіду. Таким чином, меми не лише документують події, а й

конструюють «народну» інтерпретацію історії, де офіційні факти та суб'єктивні оцінки співіснують і взаємодіють [55].

Важливим аспектом є те, що меми як одиниці народної історіографії здатні охоплювати як локальні, так і глобальні наративи. Вони інтегрують локальні історії та переживання конкретних спільнот у ширший цифровий простір, роблячи його багат шаровим і міжкультурним. Це сприяє формуванню колективної пам'яті, що є одночасно персоналізованою та універсальною, і дозволяє дослідникам вивчати соціокультурні процеси та трансформації історичного наративу у цифрову епоху [27].

Таким чином, меми виконують роль одиниць народної історіографії, забезпечуючи фіксацію, осмислення та поширення історичного досвіду у цифровому середовищі. Вони поєднують інформаційний, емоційний та символічний виміри, формують колективні наративи, відображають культурні коди та забезпечують інтерактивне співтворення цифрової історичної пам'яті, що робить їх незамінним елементом сучасної цифрової культури.

1.3. Методологія дослідження візуальних інтернет-наративів

Дослідження візуальних інтернет-наративів, зокрема мемів, вимагає застосування комплексної методології, що поєднує інтердисциплінарні підходи медіадосліджень, культурології, семіотики та цифрової гуманітаристики. Центральним елементом такої методології є візуальний аналіз, який дозволяє систематично розкривати значення візуально-текстових конструкцій, структуру їхньої комунікації та механізми впливу на аудиторію [3].

Принципи візуального аналізу базуються на кількох ключових положеннях. Перший принцип полягає у комплексному підході до об'єкта дослідження: аналізуючи меми або інші візуальні наративи, необхідно одночасно враховувати їхні образні, текстові та контекстуальні складові. Це дозволяє розкривати не лише поверхневий зміст, а й глибші культурні, емоційні та смислові значення, закладені у візуально-текстовій формі [17].

Другий принцип передбачає врахування соціокультурного контексту. Візуальні наративи завжди існують у певному соціальному та медійному середовищі, тому їхнє значення неможливо зрозуміти без урахування специфіки платформи, культурних кодів спільноти та актуальних подій. Наприклад, меми, створені під час воєнного конфлікту, відображають не лише події, а й реакції, оцінки та емоційні настрої користувачів [26].

Третій принцип полягає у поетапності аналізу. Візуальний аналіз передбачає спочатку ідентифікацію ключових візуальних елементів (зображень, символів, кольорових схем), далі – їхню семіотичну інтерпретацію та оцінку взаємодії з текстовими компонентами, а на завершальному етапі – розгляд мему в контексті цифрового наративу та його соціокультурного впливу [44].

Четвертий принцип стосується інтертекстуальності. Візуальні інтернет-нاراتиви часто містять посилання на поп-культурні, історичні або медійні тексти, що створює багатoshарові значення. Врахування таких посилань дозволяє виявляти приховані культурні коди та зв'язки між подіями, а також зрозуміти механізми формування колективної пам'яті через меми [51].

П'ятий принцип акцентує увагу на інтерактивності та динамічності візуальних наративів. Меми та інші цифрові матеріали активно модифікуються користувачами, створюючи численні варіації та адаптації, що постійно змінюють їхній смисловий контекст. Візуальний аналіз у цьому випадку передбачає врахування процесів реміксування, повторення та трансформації контенту, що є характерною ознакою цифрової культури [7].

Використання цих принципів дозволяє досліднику систематично підходити до вивчення мемів як візуально-текстових одиниць цифрової історичної пам'яті, розкривати їхні семантичні та емоційні аспекти, а також оцінювати їхній вплив на формування колективного наративу. Такий підхід інтегрує якісні та кількісні методи аналізу, включаючи контент-аналіз, візуально-герменевтичні інтерпретації та інструменти цифрової гуманітаристики, що забезпечує комплексне розуміння феномену [32].

Таким чином, принципи візуального аналізу формують методологічну основу дослідження візуальних інтернет-нарративів, дозволяючи поєднувати семіотичний, культурологічний та соціальний підходи, оцінювати взаємодію тексту та образу, а також досліджувати процеси формування цифрової історичної пам'яті в умовах сучасного інформаційного середовища [14].

Джерелознавчий підхід до вивчення інтернет-мемів передбачає систематичний аналіз їхнього походження, природи та функціонування у цифровому середовищі, що дозволяє розглядати меми як своєрідні документи колективної пам'яті та історичні джерела сучасності. На відміну від традиційних джерелознавчих методів, які застосовуються до письмових, архівних або музейних матеріалів, у випадку мемів дослідження спрямоване на виявлення контексту створення, шляхи поширення та адаптації контенту у соціокультурному просторі [13].

Основним завданням джерелознавчого підходу є визначення типу мему, його функції та аудиторії, для якої він створювався. Це дозволяє оцінити, наскільки меми відображають колективні настрої, соціальні очікування або культурні коди, а також які аспекти воєнних, політичних чи соціальних подій вони коментують або документують [28]. Джерелознавчий аналіз передбачає також встановлення першоджерела мему, що є ключовим для розуміння його історичного та медійного контексту. Це особливо важливо у воєнному середовищі, де меми часто змінюються, реміксуються та поширюються без збереження початкового авторства, що впливає на їхнє значення та інтерпретацію [7].

Джерелознавчий підхід включає аналіз платформи, на якій поширюється мем, оскільки різні соціальні мережі мають свої алгоритми віральності, демографічні особливості та культурні особливості користувачів. Наприклад, меми у Telegram часто відзначаються швидкістю поширення та політичною спрямованістю, у той час як Instagram та TikTok забезпечують естетично виразний та візуально орієнтований контент, що дозволяє досягати великої аудиторії [44].

Важливою складовою джерелознавчого підходу є хронологічне та тематичне групування мемів. Визначення часових рамок створення і поширення мемів дозволяє відстежити динаміку подій, реакцію суспільства на ключові історичні моменти, а також еволюцію культурних кодів у цифровій пам'яті. Тематичне групування дозволяє виокремити меми, що стосуються конкретних аспектів війни, політичних рішень або соціальних явищ, що робить аналіз більш структурованим і репрезентативним [51].

Джерелознавчий підхід також передбачає врахування авторства та контексту створення мемів як факторів, що впливають на їхню інтерпретацію. Незважаючи на анонімність та масовість створення мемів, встановлення їхніх джерел і контексту дозволяє розрізняти організовані інформаційні кампанії, аматорські творчі спроби та спонтанні суспільні реакції. Це дає змогу розглядати меми не лише як медіаоб'єкти, а як історичні «докази» колективних уявлень і переживань [33].

Контент-аналіз і інтерпретативна герменевтика є одними з ключових методів дослідження візуальних інтернет-нарративів, включно з мемами, оскільки дозволяють систематично вивчати як змістовий, так і смисловий аспекти цифрового контенту. Контент-аналіз передбачає кількісну та якісну оцінку окремих елементів мемів, таких як образи, тексти, символи, кольорові схеми, а також виявлення повторюваних мотивів і тематичних категорій. Він дозволяє визначати закономірності поширення інформації, частоту використання певних символів і ключових смислових конструкцій у цифрових нарративах [16].

Інтерпретативна герменевтика, у свою чергу, фокусується на смисловому аналізі та декодуванні культурних, емоційних і соціальних значень, закладених у мемах. Вона дозволяє досліднику розкрити приховані культурні коди, оцінити інтертекстуальні посилання та зрозуміти, як меми формують колективні нарративи, впливають на уявлення про історичні події та інтегрують індивідуальні переживання в цифрову історичну пам'ять [41].

Застосування цих методів у воєнному контексті супроводжується низкою етичних викликів. Перш за все, меми часто містять особисті дані, зображення учасників або постраждалих, що вимагає дотримання конфіденційності та прав людини під час збору, аналізу та публікації результатів дослідження. Крім того, меми можуть включати матеріали, що зображують насильство або трагічні події, що потребує відповідальної інтерпретації, уникнення сенсаційності та етичної оцінки впливу досліджуваного контенту на аудиторію [9].

Репрезентативні виклики пов'язані з тим, що меми створюються й поширюються у цифровому просторі нерівномірно, залежно від платформи, демографії користувачів та алгоритмів поширення контенту. Тому вибір репрезентативної вибірки мемів є складним завданням: необхідно враховувати різні соціальні групи, географічні регіони, платформи та час створення мемів, щоб отримати адекватне уявлення про цифровий наратив і уникнути спотворення даних [27].

Контент-аналіз і герменевтика у взаємодії дозволяють подолати частину репрезентативних викликів, поєднуючи структурований підхід до збору та класифікації даних з глибокою інтерпретацією смислових, культурних і соціальних аспектів мемів. Водночас дослідник повинен враховувати, що меми є динамічними та модифікуються користувачами в процесі цифрового реміксування, що потребує адаптивності методів аналізу та оновлення вибірки для відображення актуального стану цифрової пам'яті [55].

Таким чином, методи контент-аналізу та інтерпретативної герменевтики забезпечують комплексне дослідження мемів як візуально-текстових одиниць цифрової історичної пам'яті.

РОЗДІЛ 2. ВІЗУАЛЬНІ ІНТЕРНЕТ-НАРАТИВИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: СТРУКТУРА, ТЕМИ ТА РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ

2.1. Основні тематичні групи воєнних мемів

Візуальні інтернет-наративи російсько-української війни відображають багатошарові соціокультурні процеси та формують цифрову історичну пам'ять. Однією з основних ознак таких наративів є тематична диференціація мемів, що дозволяє виділити ключові групи, пов'язані з образом ворога, українських військових, цивільного населення, політичних діячів та гуманітарних проблем. Вивчення тематичних груп мемів допомагає зрозуміти, як колективна свідомість у цифровому просторі осмислює та репрезентує війну [5].

Образ ворога є однією з найбільш поширених тематичних груп мемів. В таких мемах російські війська або їхні керівники часто зображуються у сатиричному, карикатурному або абсурдному вигляді, що дозволяє автору мемів знецінювати агресора та створювати психологічний захист від стресових впливів війни. Меми цього типу використовують символіку, асоціативні образи та культурні алюзії, щоб підкреслити слабкість, безглуздість або моральну неспроможність ворога. Вони виконують функції мобілізації, консолідації суспільства та формування колективної цифрової пам'яті про воєнні події [12].

У категорії образу українських військових меми репрезентують армію та окремих захисників у героїчному, патріотичному або гумористичному контексті. Такі меми підкреслюють мужність, винахідливість та відданість військових, водночас часто використовують елементи самоіронії та гумору для зниження психологічного напруження аудиторії. Мемічні образи українських військових виступають інструментом формування наративу героїзму, колективної ідентичності та національної єдності, інтегруючи особисті переживання учасників війни в цифрову історичну пам'ять [23].

Важливо зазначити, що ці тематичні групи мемів взаємодіють між собою, створюючи багат шарові цифрові наративи, де образ ворога та образ українських військових протиставляються, водночас формуючи комплексне уявлення про події війни. Така структура дозволяє аудиторії швидко ідентифікувати символічні коди, засвоювати культурні та соціальні значення та включатися у процес колективного співтворення цифрової пам'яті [41].

Тематика волонтерства та тилу у воєнних мемах виступає важливою складовою цифрового наративу російсько-української війни, оскільки вона відображає соціальну активність громадянського суспільства, роль допоміжних структур та взаємодію цивільного населення з армією. Мемічні образи тилкових героїв, волонтерів, медичних працівників та благодійних організацій створюють позитивну репрезентацію підтримки фронту, демонструють соціальну солідарність та мобілізацію громадян у критичних умовах [14].

У мемах цієї тематики часто використовуються символічні та іконографічні образи, які підкреслюють щоденну працю волонтерів, їхню винахідливість та відданість справі. Візуально-текстові конструкції можуть показувати гумористичні ситуації з доставкою допомоги, нестандартні способи вирішення проблем тилу або комунікацію між волонтерами та військовими, що робить меми не лише інформаційним ресурсом, а й засобом психологічного підкріплення та підтримки морального духу [8].

Меми про тил та волонтерство виконують функцію посилення колективної ідентичності, формуючи відчуття спільної участі в обороні країни. Вони демонструють, що кожен громадянин, навіть перебуваючи поза безпосередньою зоною бойових дій, може бути активним учасником спільної справи. Це створює цифрову пам'ять про мобілізаційні та соціальні процеси, дозволяє задокументувати внесок цивільного населення та підтримати позитивний наратив про роль суспільства під час війни [31].

Важливим елементом є інтерактивність мемів у цій тематичній групі. Користувачі активно створюють власні варіації на основі відомих сюжетів, поширюють гумористичні або патріотичні сюжети, що відображають

особистий досвід взаємодії з волонтерськими ініціативами або тилowymi організаціями. Така динаміка сприяє формуванню багатошарового цифрового наративу, де індивідуальні та колективні переживання інтегруються у загальний медійний простір [22].

Тематика воєнної повсякденності і гумору виживання у воєнних мемах відображає специфічний спосіб осмислення та переживання повсякденного життя під час російсько-української війни. Такі меми документують рутинні, іноді абсурдні або небезпечні ситуації, з якими стикаються як військові, так і цивільні, і водночас створюють простір для психологічної компенсації через гумор, сатиру та іронію [7].

Гумор виживання у мемах виконує кілька функцій. По-перше, він слугує засобом психологічної адаптації, дозволяючи користувачам знизити рівень стресу та тривожності, пов'язаний із постійним впливом воєнних подій. По-друге, меми на тему повсякденності демонструють креативність, винахідливість та здатність громадян та військових пристосовуватися до обмежених ресурсів, складних логістичних умов та загрози життю, що формує у цифровій пам'яті образ стійкого та активного суспільства [26].

Візуально-текстові конструкції таких мемів часто комбінують реальні ситуації (черги за гуманітарною допомогою, обмеження комунікацій, перебої з електроенергією) з комічними образами, пародією на повсякденні стереотипи та абсурдні сценарії, що дозволяє аудиторії ідентифікувати себе із сюжетом, співпереживати героям і одночасно отримувати психологічне полегшення [34].

Цей тип мемів також виконує соціокультурну функцію, оскільки демонструє спільні практики виживання та підтримки у критичних умовах, що формує відчуття солідарності та колективної ідентичності. Мемічні наративи воєнної повсякденності створюють цифровий архів досвіду, у якому зберігаються історії про повсякденне життя під час війни, засоби адаптації та гумористичні коментарі до складних ситуацій [12].

Особливістю мемів цього типу є їхня здатність швидко модифікуватися, адаптуючись до нових подій та змін у повсякденному середовищі. Користувачі

активно реміксують знайомі сюжети, додають нові образи або підписи, що дозволяє створювати живий та динамічний цифровий наратив, який документує історію війни через призму щоденного досвіду та колективного гумору [41].

Тематика політичних, дипломатичних та символічних сюжетів у воєнних мемах відображає взаємодію цифрового простору з міжнародною політикою, медійними кампаніями та культурними символами, що формують уявлення про війну як глобальне явище. Меми цього типу спрямовані на репрезентацію дій політичних лідерів, дипломатичних ініціатив, міжнародної підтримки або критики, а також на осмислення геополітичних подій через гумор, сатиру чи символіку [5].

Політичні меми часто містять карикатурні зображення політиків, коментарі до їхніх заяв, міжнародних переговорів чи санкцій, що дозволяє цифровій аудиторії осмислювати складні політичні процеси у спрощеній та емоційно забарвленій формі. Вони виконують функції критики, мобілізації громадської думки та створення альтернативного наративу, який відображає громадське ставлення до подій у сфері політики та дипломатії [33].

Дипломатичні сюжети у мемах репрезентують міжнародні відносини, допомогу союзників, санкційні політики та реакції світової спільноти. Через використання символів держав, прапорів, відомих дипломатичних жестів та медійних образів меми формують уявлення про міжнародний контекст війни та підкреслюють роль України та її партнерів на глобальній арені. Вони також слугують засобом популяризації інформації про дипломатичні події серед широкої аудиторії, що може не слідкувати за офіційними новинами [21].

Символічні сюжети включають використання культурних, історичних і національних символів, таких як державні прапори, герби, історичні образи та меметичні алегорії. Вони формують колективні культурні наративи, консолідують національну ідентичність та забезпечують цифрову репрезентацію боротьби, героїзму і опору. Через символи меми створюють спільний культурний код, що дозволяє аудиторії інтерпретувати події війни у більш універсальному та зрозумілому вигляді [46].

Меми політичного, дипломатичного та символічного характеру часто поєднують візуальні та текстові елементи для створення багатопланових наративів. Таке поєднання дозволяє передавати складні смисли, формувати оцінки та моделювати колективну позицію аудиторії. Вони стають своєрідним дзеркалом громадської свідомості та інструментом цифрової історичної пам'яті, у якій фіксуються як події, так і культурні інтерпретації цих подій [14].

Таким чином, меми, що репрезентують політичні, дипломатичні та символічні сюжети, виконують функцію документування та інтерпретації глобального і національного контексту війни. Вони інтегрують цифрову аудиторію у процес сприйняття та осмислення політичних подій, створюючи багатоплановий наратив, який поєднує інформаційні, культурні та символічні елементи та сприяє формуванню колективної цифрової пам'яті.

2.2. Сюжетні та символічні коди воєнних мемів

Сюжетні та символічні коди воєнних мемів виступають ключовим інструментом конструювання цифрової історичної пам'яті та формування колективного наративу під час російсько-української війни. Особливу увагу серед символів спротиву привертають меми, що репрезентують техніку та об'єкти, які стали емблемами успішного опору, одним із найвідоміших прикладів яких є безпілотний літальний апарат «Байрактар».

Меми про «Байрактар» (Додаток А) виконують як інформаційну, так і символічну функції. Вони демонструють бойові успіхи українських військових, підкреслюють ефективність технологій у війні та символізують національну міць і винахідливість. Візуальні конструкції таких мемів часто включають образи дронів у поєднанні з українською символікою, патріотичними підписами або карикатурними елементами, що створює наратив перемоги та моральної переваги [18].

Символ «Байрактара» в мемах також транслює колективні емоційні переживання суспільства, виступаючи маркером гордості, надії та опору. Його

репрезентація часто супроводжується алюзіями на відомі культурні та історичні образи, що дозволяє інтегрувати сучасні події у ширший контекст національної ідентичності та боротьби за незалежність [7].

Важливим аспектом є те, що меми з «Байрактаром» не обмежуються військовою тематикою. Вони активно використовуються у гумористичних наративах, де техніка постає в абсурдних або іронічних ситуаціях, що дозволяє поєднувати реальні військові досягнення із психологічним полегшенням для аудиторії. Такий прийом сприяє емоційній залученості та інтерактивності контенту, створюючи живий цифровий наратив [29].

Сюжетні та символічні коди, пов'язані з «Байрактаром», демонструють, як меми здатні конденсувати складні події війни у зрозумілі та доступні для масової аудиторії образи, що формують стійкі колективні уявлення. Вони перетворюють технічний об'єкт на культурний символ спротиву, який фіксується у цифровій історичній пам'яті та стає елементом народної історіографії війни [42].

Серед символів спротиву українського суспільства особливе місце займає образ стратегічного безпілотного літака-гіганта «Мрія». Цей літак став не лише технічним досягненням, а й культурним та емоційним символом незламності нації, уособленням прагнення до відновлення та перемоги. Меми з «Мрією» виконують багатофункціональну роль, поєднуючи патріотичну репрезентацію, історичну пам'ять про національні досягнення авіаційної техніки та сучасні наративи спротиву [15].

Візуально-текстові конструкції мемів із «Мрією» часто показують літак у героїчних або символічних контекстах, підкреслюючи його велич, силу та унікальність. Зображення літака поєднують із патріотичною символікою, історичними алюзіями та гумористичними коментарями щодо військових успіхів, що дозволяє створювати багатошарові наративи, зрозумілі широкій аудиторії [23].

Меми про «Мрію» (Додаток Б) виконують функцію мобілізації та психологічної підтримки, адже вони демонструють здатність українського

суспільства до технологічного та культурного опору, надають відчуття гордості та надії. Водночас вони інтегрують індивідуальні переживання користувачів у колективний наратив, формуючи цифрову пам'ять про воєнний час та символи національної стійкості [37].

Особливістю мемів із «Мрією» є їхня здатність поєднувати реалістичні військово-технічні деталі із метафоричними та гумористичними елементами. Це дозволяє створювати образ, який одночасно репрезентує реальні досягнення України та слугує культурним символом спротиву, зрозумілим і впізнаваним у цифровому просторі [44].

Серед символів спротиву українського суспільства важливе місце займає «паляниця», яка у мемах і цифрових наративах виступає маркером культурної ідентичності та психологічного розмежування «свій – чужий» у воєнний час. Традиційний український хліб, який набув статусу символу, використовувався у мовних тестах для перевірки належності до української спільноти, а меми з «палянницею» трансформували цю практику у цифрову площину, поєднуючи гумор, іронію та патріотичну риторичку [8].

Меми на тему «паляниці» (Додаток В) часто репрезентують українців як єдиний та згуртований народ, здатний протистояти агресії завдяки культурній та мовній самобутності. Візуально-текстові конструкції поєднують зображення хліба, національні символи, комічні підписи та алюзії на традиції, що підкреслюють важливість збереження культурної ідентичності навіть у складних воєнних умовах [19].

Символ «паляниці» у мемах виконує також функцію психологічної підтримки та соціальної мобілізації. Він дозволяє користувачам цифрового простору відчувати належність до спільноти, створює відчуття безпеки та єдності, а також слугує способом комунікації спротиву через культурні коди та символи, зрозумілі широкій аудиторії [31].

Особливістю мемів із «палянницею» є їхня здатність адаптуватися до різних наративів – від патріотичних і гумористичних до критичних чи сатиричних, що робить символ гнучким інструментом формування цифрової

історичної пам'яті. Він об'єднує культурні, мовні та соціальні коди у компактний візуально-текстовий наратив, що легко поширюється у соціальних мережах і інтегрується у ширший контекст воєнної культури [46].

Серед найвідоміших символів спротиву українського суспільства у цифровому просторі особливе місце займає фраза «Добрий вечір, ми з України» (Додаток Г), яка набула популярності як мем і цифровий наратив війни. Вона виникла у контексті прямого спілкування військових та медіа, швидко стала інтернет-феноменом і трансформувалася в символ єдності, сміливості та патріотизму. Мемічне використання цієї фрази дозволяє поєднувати реальні події з культурними та емоційними кодами, створюючи впізнаваний символ цифрової історичної пам'яті [11].

У мемах «Добрий вечір, ми з України» часто використовується візуальне зображення українських військових, героїв місцевого опору або сцени з бойових дій, доповнене підписами, що підкреслюють рішучість, гумор та іронію. Цей мем поєднує патріотичні, психологічні та культурні елементи, дозволяючи користувачам цифрового простору відчувати належність до спільноти та засвідчити солідарність із захисниками [22].

Символ «Добрий вечір, ми з України» виконує кілька функцій. По-перше, він слугує маркером морального та психологічного спротиву, демонструючи рішучість українського народу перед обличчям агресії. По-друге, він інтегрує індивідуальні емоційні переживання у колективний наратив, формуючи цифрову пам'ять про національну стійкість та героїзм. По-третє, мем слугує інструментом культурної мобілізації, поширюючись швидко у соціальних мережах та залучаючи широкі аудиторії до символічного дискурсу війни [35].

Особливістю цього символу є його здатність до гнучкої репрезентації: фраза адаптується до різних контекстів – від серйозних патріотичних меседжів до гумористичних або сатиричних реміксів, що дозволяє підтримувати актуальність і віральність мемів у цифровому просторі. Завдяки цьому мем формує багатосаровий наратив, у якому історичні події, культурні коди та емоційні переживання поєднуються у компактну та зрозумілу форму [48].

Серед символів спротиву українського суспільства особливе місце займає мем і цифровий наратив, пов'язаний із фразою «Русській воєнний корабль, іді...», яка стала знаковою під час оборони острова Зміїний на початку широкомасштабного вторгнення Росії в Україну. Ця коротка, емоційно насичена фраза, виголошена українським прикордонником, швидко трансформувалася у медійний символ опору та патріотизму, що отримав масове поширення у соціальних мережах та мемах [16].

Меми з «Русській воєнний корабль» (Додаток Г) репрезентують опір, рішучість та незламність українських військових і цивільного населення. Візуальні та текстові конструкції часто поєднують образи кораблів, українських воїнів, сатиричні коментарі до агресора, що створює багатошаровий наратив боротьби та моральної переваги над ворогом. Цей мем поєднує реальні події з символічними кодами, що дозволяє швидко ідентифікувати його значення для широкої аудиторії [27].

Фраза стала не лише культурним символом, а й інструментом психологічного опору. Мемічні репрезентації дозволяють користувачам цифрового простору переживати почуття гордості, солідарності та впевненості у спільній здатності протистояти агресії. Вони інтегрують індивідуальні та колективні переживання у цифрову історичну пам'ять, створюючи маркер стійкості та національної ідентичності [39].

Особливістю мемів із цим символом є їхня віральність та адаптивність. Користувачі активно створюють варіанти мемів, додають гумористичні, сатиричні чи патріотичні елементи, що дозволяє підтримувати актуальність та інтерактивність цифрового наративу. Завдяки цьому символ швидко поширюється в соціальних мережах і стає загальновизнаним маркером українського спротиву [44].

У воєнних мемах героїка та іронія виступають ключовими механізмами інтерпретації травматичного досвіду російсько-української війни, дозволяючи цифровій аудиторії осмислювати складні емоційні та соціальні явища. Героїчні наративи у мемах підкреслюють відвагу, стійкість та моральну силу

українських військових, волонтерів та цивільного населення, створюючи емоційно насичену репрезентацію боротьби за виживання та свободу [9].

Іронія та гумор, навпаки, виконують функцію психологічного захисту, дозволяючи користувачам дистанціюватися від травматичного контексту, трансформувати стресові події у сприйнятні та зрозумілі сюжети, а також підтримувати колективний моральний дух. Мемічні конструкції, що поєднують героїчні та іронічні елементи, формують багатошарові цифрові наративи, у яких трагізм і гумор співіснують як засоби адаптації до екстремальних умов [28].

Героїчні меми часто акцентують на перемогах, індивідуальних подвигах та національній самобутності, водночас використовуючи символи спротиву, технологічні досягнення або культурні маркери. Вони створюють цифрову історичну пам'ять про війну, де зафіксовані як фактичні події, так і колективне уявлення про силу та стійкість українського суспільства [34].

Іронічні та гумористичні меми, навпаки, демонструють здатність громадянського суспільства до психологічної саморегуляції, конструюючи абсурдні, сатиричні або пародійні наративи, які дозволяють переживати травму в безпечному медійному середовищі. Вони також слугують інструментом соціальної інтеграції, оскільки користувачі, розуміючи іронічний код, відчують себе частиною спільноти, що протистоїть зовнішній загрозі [43].

Поєднання героїки та іронії у воєнних мемах створює комплексний механізм інтерпретації травми, де емоційна, соціальна та культурна складові взаємодіють для формування стійкої колективної пам'яті. Цей підхід дозволяє одночасно зберігати історичні факти, підкреслювати символічні досягнення та забезпечувати психологічну підтримку суспільству, що переживає війну [50].

Мова воєнних мемів є специфічним лінгвокультурним явищем, що поєднує вербальні та візуальні коди, утворюючи унікальний цифровий наратив. Вона включає стереотипи, алюзії, жаргонні вирази та знакові фрази, що дозволяє користувачам швидко ідентифікувати зміст і емоційне забарвлення мемів. Стереотипи у воєнних мемах часто відтворюють уявлення про ворога,

українських захисників або цивільне населення, підкреслюючи певні характеристики через гумор, іронію або гіперболу [12].

Алюзії є одним із ключових механізмів створення багат шарових наративів, оскільки вони посиляються на історичні події, культурні феномени або відомі інтертекстуальні образи. Завдяки алюзіям меми здатні поєднувати сучасний воєнний досвід із національною культурною пам'яттю, формуючи складні, але доступні для розуміння цифрові історичні наративи [23].

Жаргон і спеціалізовані терміни, поширені у військовому та волонтерському середовищі, слугують маркером належності до спільноти та забезпечують внутрішню комунікацію. Використання жаргонних виразів у мемах дозволяє створювати відчуття інтимності та близькості між авторами та аудиторією, а також додає емоційного забарвлення і динаміки контенту [36].

Знакові фрази та крилаті вислови, такі як «Русській воєнний корабль...», «Добрий вечір, ми з України», «Байрактар», «Паляниця» та інші, функціонують як культурні маркери, які швидко закріплюються у цифровій пам'яті суспільства. Вони поєднують у собі героїку, гумор, патріотизм та іронію, створюючи впізнаваний код, що формує колективну цифрову історичну пам'ять та дозволяє мемам поширюватися вірально [41].

Таким чином, мова воєнних мемів виступає комплексним інструментом комунікації та культурної репрезентації. Вона поєднує стереотипи, алюзії, жаргон та знакові фрази для конструювання цифрових наративів, що фіксують травматичний досвід війни, формують колективну ідентичність та забезпечують емоційну і психологічну підтримку українському суспільству у складних умовах.

2.3. Платформи поширення і формування наративів

Telegram став одним із ключових середовищ поширення воєнних мемів під час російсько-української війни, забезпечуючи швидку та масову комунікацію в умовах інформаційної війни та блокування традиційних медіа.

Ця платформа характеризується високою оперативністю передачі контенту, що дозволяє користувачам миттєво реагувати на події на фронті, політичні рішення та соціальні явища, перетворюючи меми на актуальний інструмент формування цифрових наративів [14].

Особливістю Telegram є можливість створення тематичних каналів і груп, де меми організовані за тематичними потоками, що забезпечує одночасно цільову аудиторію та широку видимість контенту. Користувачі можуть не лише переглядати, а й активно поширювати, коментувати та модифікувати меми, що сприяє віральності та інтерактивності цифрових наративів [31].

Меми у Telegram часто виконують функцію оперативної інформаційної підтримки: вони документують бойові події, соціальні явища та політичні процеси в реальному часі, формуючи колективну цифрову пам'ять про війну. Водночас через платформу відбувається швидке поширення символічних кодів спротиву, таких як «Байрактар», «Русській воєнний корабль» чи «Паляниця», що закріплюють культурні та патріотичні наративи у свідомості аудиторії [8].

Telegram також відзначається високим рівнем анонімності та контролю користувачів над власним контентом, що дозволяє створювати меми із більш сміливими, критичними або сатиричними смислами. Ця особливість сприяє формуванню альтернативних наративів, які можуть відрізнятися від офіційної медійної картини, та підтримує емоційне і психологічне включення аудиторії у процес інтерпретації подій [46].

Instagram та TikTok виступають ключовими візуальними майданчиками поширення воєнних мемів та формування цифрових наративів під час російсько-української війни. Їхня специфіка полягає у високій візуалізації контенту, що дозволяє швидко передавати емоційно забарвлену інформацію через зображення, відео, GIF-анімації та короткі текстові підписи. Це робить платформи ефективним засобом формування наративів, що поєднують інформативну, символічну та емоційну складові [17].

Instagram надає можливість створювати тематичні акаунти, сторіз та каруселі, де меми та візуальні історії подаються у зручній та структурованій

формі. Користувачі активно взаємодіють із контентом через лайки, коментарі та репости, що сприяє віральності мемів та їхньому швидкому поширенню серед різних аудиторій. Особливу роль відіграють хештеги, які систематизують контент та формують тематичні наративні простори [25].

TikTok, навпаки, акцентує увагу на динамічному відео-контенті та алгоритмічному поширенні мемів, що забезпечує масовий охоплення аудиторії та віральність контенту навіть за межами локальних груп. Короткі відео дозволяють інтегрувати аудіо, текст, візуальні ефекти та символи спротиву, створюючи багатошарові наративи, які легко сприймаються та відтворюються користувачами [38].

Обидві платформи підтримують інтерактивність мемів через коментарі, дуети, реакції та репости, що стимулює активну участь аудиторії у цифровому конструюванні історії. Мемічні сюжети на Instagram і TikTok часто поєднують героїку, іронію та символіку спротиву, що дозволяє формувати колективну цифрову пам'ять та зміцнювати патріотичні наративи [44].

X (Twitter) та Facebook виступають ключовими платформами для формування політичних інтерпретацій воєнних подій, де меми виконують роль оперативних медіаінструментів, що поєднують інформацію, символіку та емоційне навантаження. На цих платформах меми швидко реагують на новини, заяви політиків, дипломатичні процеси та міжнародні події, перетворюючи соціальні мережі на простір цифрового політичного дискурсу [13].

Меми у X/Twitter часто супроводжують короткі повідомлення або треди, що дозволяє одночасно донести новинну інформацію та символічний коментар. Залучення хештегів, репостів та ретвітів сприяє віральності контенту, швидкому формуванню тенденцій та консолідації громадської думки навколо певних політичних ідей або подій. У цьому контексті меми стають не лише способом гумористичної інтерпретації подій, а й інструментом політичного позиціонування та конструювання цифрових наративів війни [21].

Facebook, у свою чергу, забезпечує ширший простір для візуально-текстових наративів завдяки можливості публікації довших постів,

фотоальбомів, сторіз і відео. Мемічний контент на Facebook часто поєднує патріотичні та критичні наративи, використовуючи символіку спротиву, іронію та сатиру для коментування політичних рішень, дипломатичних ініціатив або дій ворога. Користувачі платформи активно взаємодіють із таким контентом через коментарі та поширення, що стимулює формування політичної цифрової пам'яті [32].

Особливістю мемів на X/Twitter і Facebook є їхня здатність інтегрувати особисті та колективні емоції у політичні наративи. Через короткі та наочні сюжети користувачі можуть висловлювати протест, підтримку або іронічне ставлення до подій, що відбуваються, формуючи спільне уявлення про моральну і політичну позицію українського суспільства у війні [47].

Питання вірусності воєнних мемів та вплив алгоритмів соціальних мереж є ключовим аспектом дослідження цифрових наративів російсько-української війни. Вірусність визначається здатністю контенту швидко поширюватися серед користувачів, залучати нові аудиторії та стимулювати активну взаємодію через репости, лайки, коментарі та поширення в різні платформи. Алгоритмічні механізми соціальних мереж значною мірою визначають, які меми отримають широку видимість, а які залишаться малопомітними, створюючи ефект «підтримки популярності» для контенту, що відповідає актуальним тенденціям і взаємодіє з інтересами аудиторії [18].

У Telegram алгоритми підсилюють віральність через репости, каналізацію за тематичними потоками та активне залучення аудиторії в обговорення. Instagram і TikTok, завдяки алгоритмам рекомендацій і стрічкам «For You» та «Explore», сприяють швидкому поширенню мемів, які відповідають патріотичним, гумористичним або символічним тенденціям, підвищуючи їхню віральність незалежно від початкової аудиторії [26].

На X/Twitter і Facebook алгоритми визначають популярність мемів через інтерактивність користувачів: ретвіти, поширення у групах, коментарі та лайки формують видимість контенту та його інтеграцію у трендові потоки. Водночас алгоритмічне просування контенту створює специфічні медіа-екосистеми, де

меми стають ключовим елементом політичного та інформаційного дискурсу [39].

Вірусність мемів також пов'язана з їхньою здатністю до швидкої адаптації, модифікації та інтерактивності. Користувачі активно перефразовують, реміксують і персоніфікують контент, створюючи багатопланові наративи, які враховують культурні, емоційні та соціальні аспекти війни. Алгоритми соціальних мереж підсилюють ці процеси, формуючи цифрову історичну пам'ять та забезпечуючи широке поширення символів спротиву [45].

Таким чином, вірусність та алгоритмічні механізми соціальних мереж визначають ефективність формування цифрових воєнних наративів. Вони забезпечують швидке поширення мемів, інтерактивність аудиторії та консолідацію символів спротиву, сприяючи формуванню колективної цифрової пам'яті та підтримці патріотичних наративів у воєнний час.

РОЗДІЛ 3. МЕМИ ЯК ФОРМА ЦИФРОВОЇ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

3.1. Мемі як механізм колективного переживання війни

Мемі відіграють важливу роль як механізм колективного переживання війни, оскільки вони дозволяють поєднати емоційне, когнітивне та соціальне осмислення травматичних подій у доступній і впізнаваній формі. Одним із ключових способів такого осмислення є використання гумору та висміювання, які виступають потужними психологічними інструментами адаптації до стресових умов [7].

Гумор у воєнних мемах дозволяє трансформувати серйозні та травматичні події у легкі для сприйняття сюжети, створюючи дистанцію між користувачем і джерелом стресу. Завдяки цьому індивіди та колективи можуть переживати емоції, пов'язані з війною, без надмірного емоційного виснаження, водночас підтримуючи моральний дух та психологічну стійкість [15].

Висміювання ворога, абсурдних ситуацій та бюрократичних чи політичних проявів конфлікту у мемах виконує функцію символічного опору, дозволяючи користувачам відчувати контроль над контентом і власною реакцією на події. Цей механізм сприяє зниженню тривожності, формує колективне почуття єдності та створює спільну платформу для обговорення та осмислення війни [29].

Крім того, гумор і висміювання сприяють формуванню цифрової колективної пам'яті. Мемічні наративи фіксують культурні, соціальні та психологічні аспекти війни, консолідують спільноту та закріплюють символічні коди спротиву, які можуть відтворюватися та модифікуватися у різних контекстах. Таким чином, мемі виступають інструментом як для збереження історичного досвіду, так і для його адаптації до психологічних потреб суспільства [42].

Особливо важливим є те, що гумористичні меми дозволяють інтегрувати індивідуальні переживання у колективний наратив, створюючи ефект «спільного досвіду». Це формує відчуття соціальної підтримки та належності до спільноти, що переживає війну, і водночас забезпечує платформу для культурної та психологічної репрезентації подій [51].

Таким чином, гумор і висміювання у мемах виступають потужними механізмами психологічної адаптації та колективного переживання війни. Вони дозволяють трансформувати травму у впізнавані наративи, підтримують моральний та емоційний стан суспільства і сприяють формуванню колективної цифрової історичної пам'яті, інтегруючи культурні, символічні та соціальні елементи воєнного досвіду [58].

Меми як цифрові наративи сприяють народженню символів, які фіксують ключові історичні події та формують колективну пам'ять суспільства. У контексті російсько-української війни меми виконують функцію не лише гумористичного чи сатиричного коментаря, а й документального маркера, який відображає події, емоції та соціальні процеси у режимі реального часу [5].

Процес народження таких символів зазвичай починається з конкретної події або вислову, що швидко набирає популярності у соціальних мережах. Класичними прикладами є фрази «Русській воєнний корабль...», «Добрий вечір, ми з України», а також символи на кшталт «Байрактар» чи «Паляниця». Ці меми трансформуються у візуально-текстові коди, які миттєво сприймаються користувачами як символи спротиву, героїки та національної ідентичності [19].

Народження таких символів пов'язане із поєднанням емоційного резонансу, культурного контексту та алгоритмічних механізмів соціальних мереж. Символи швидко закріплюються у цифровому просторі, поширюються вірально і стають складовою колективної цифрової пам'яті. Вони дозволяють користувачам ідентифікувати себе з певним наративом, відчувати приналежність до спільноти та відображати власне ставлення до подій [33].

Візуальні та вербальні елементи мемів, які стають символами, виконують кілька функцій одночасно: вони документують факти, передають культурні і

соціальні коди, забезпечують психологічну адаптацію через гумор або іронію і формують патріотичні наративи. Таким чином, меми не лише фіксують історичні події, а й конструюють їхнє сприйняття у суспільстві, створюючи багатошарові наративи, що інтегрують культурний, політичний та емоційний досвід [46].

Народження таких символів демонструє, що меми можуть виступати своєрідними одиницями «народної історіографії», де окремі образи або фрази здатні стати маркерами колективної пам'яті. Вони забезпечують цифрову фіксацію воєнного досвіду, підтримують патріотичну консолідацію та сприяють культурній мобілізації суспільства, створюючи стабільний наратив, який зберігає і передає історичні події наступним поколінням [57].

Меми також виконують функцію інструменту психологічної інтеграції індивідуальних переживань у колективний наратив. Через поширення у соціальних мережах користувачі можуть спостерігати за реакціями інших, порівнювати власні емоції з масовими, а отже, переживати травму у безпечному цифровому середовищі. Така колективна взаємодія сприяє формуванню відчуття спільності та соціальної підтримки, що особливо важливо у період воєнних конфліктів [12].

Гумор у мемах часто поєднується з іронією, сарказмом та сатирою, що дозволяє трансформувати трагічні події у керовані наративи. Це не лише знижує рівень тривожності, але й підтримує психологічну стійкість користувачів, забезпечуючи механізм емоційного розвантаження. Такі меми часто стають способом «вироблення спільного морального імунітету», де колективна креативність та сміх виступають засобами протидії травматичному впливу війни [21].

Крім того, меми фіксують культурні та історичні символи, які набувають статусу маркерів колективної пам'яті. Вони дозволяють аудиторії швидко ідентифікувати ключові події, героїчні вчинки та соціальні феномени, перетворюючи окремі епізоди війни на впізнавані знаки та коди. Наприклад, образи «Байрактара», «Паляниці» чи «Русській воєнний корабель» не лише

документують події, а й формують спільне уявлення про моральну позицію українського суспільства, консолідують його та підтримують патріотичні наративи [35].

Важливим аспектом є й те, що меми дозволяють колективно «проживати» війну через ігрову, символічну та емоційну взаємодію. Аудиторія створює, модифікує та адаптує меми, що забезпечує процес спільного осмислення подій та підтримує цифрову пам'ять. Цей процес підсилює відчуття спільності та належності до колективу, який переживає кризу, і водночас закріплює наративи стійкості, спротиву та культурної ідентичності [47].

Таким чином, меми у воєнний час виступають не лише засобом гумору та сатири, а й комплексним механізмом колективного переживання війни. Вони інтегрують емоційні, соціальні та культурні аспекти, забезпечують психологічну адаптацію, формують символи та наративи спротиву, а також підтримують колективну цифрову історичну пам'ять українського суспільства.

3.2. Роль інтернет-мемів у формуванні цифрових наративів пам'яті

Інтернет-меми виступають потужним інструментом формування цифрових наративів пам'яті, оскільки вони здатні створювати яскраві, впізнавані образи війни, які надовго закріплюються у колективній свідомості. Завдяки поєднанню візуальних і вербальних кодів меми конденсують складні події та соціальні явища у стислі та емоційно насичені сюжети, що легко запам'ятовуються та повторно відтворюються користувачами [8].

Меми створюють образи війни через символи, алюзії, крилаті фрази та патріотичні маркери. Наприклад, образи «Байрактара», «Русській воєнний корабль» або «Паляниця» швидко набули статусу культурних знаків, що фіксують ключові події та моральні установки суспільства. Ці символи, поширюючись вірально, формують стійкі цифрові наративи, які поєднують героїку, гумор та іронію, надаючи подіям війни конкретної емоційної та культурної форми [19].

Важливим аспектом є і той факт, що меми функціонують як засіб колективного осмислення та переживання війни. Вони не лише фіксують фактичні події, але й трансформують їх у зрозумілі та впізнавані образи, через які суспільство усвідомлює свої цінності, переживання та моральні орієнтири. Такий процес формує цифрову пам'ять, що інтегрує індивідуальні та колективні переживання, створюючи стійкий культурний наратив [27].

Меми також забезпечують динамічність та гнучкість цифрових наративів. Завдяки можливості швидкого реміксу та адаптації контенту під нові події, символи війни постійно оновлюються, зберігаючи актуальність і підтримуючи інтерактивну форму колективної пам'яті. Таким чином, меми стають «живими» історичними маркерами, які відображають не лише минуле, а й сучасне сприйняття конфлікту суспільством [36].

Крім того, меми створюють ефект соціальної консолідації. Користувачі, сприймаючи і поширюючи меми, стають частиною цифрової спільноти, яка формує і підтримує колективний образ війни. Це забезпечує одночасне закріплення символічних кодів та емоційних настанов, що визначають довготривалу репрезентацію воєнних подій у свідомості українського суспільства [44].

Інтернет-меми сприяють формуванню неформальної «народної версії історії», де події війни інтерпретуються та документуються безпосередньо суспільством, поза офіційними медійними та державними наративами. Така цифрова «народна історіографія» дозволяє фіксувати локальні, соціальні та емоційні аспекти війни, які часто залишаються поза увагою традиційних медіа чи академічних досліджень [9].

Через меми суспільство створює власні символи, алюзії та образи, які стають маркерами колективної пам'яті. Користувачі інтерпретують конкретні події, героїчні або абсурдні ситуації, дипломатичні й політичні прояви війни у спосіб, що відповідає їхньому досвіду, культурним кодам і психологічним потребам. Такий процес формує альтернативну історичну перспективу, яка

часто більш емоційно і соціально релевантна для широких верств населення, ніж офіційні наративи [22].

Народні меми дозволяють відтворювати події у стислій, символічно насиченій формі, що сприяє їхньому запам'ятовуванню та повторному відтворенню. Наприклад, фрази «Русській воєнний корабль...», «Добрий вечір, ми з України» та символи «Байрактара» чи «Паляниці» не лише констатують факти, а й трансформують їх у зрозумілі наративи, що фіксують моральні оцінки, гумор і патріотичні орієнтири [30].

Такий підхід створює динамічну цифрову історію, де події інтерпретуються колективно, а меми стають носіями народної пам'яті. Вони відображають локальні перспективи та особисті переживання учасників та спостерігачів, інтегруючи індивідуальні емоції у колективний наратив. Ця «народна версія історії» забезпечує соціальну консолідацію, формує спільне розуміння війни та підтримує колективну ідентичність у кризових умовах [41].

Інтернет-меми не існують ізольовано від офіційної комунікації держави, а часто взаємодіють із нею, формуючи складні цифрові наративи війни. Ця взаємодія проявляється у кількох ключових аспектах: меми можуть як підсилювати офіційні меседжі, так і створювати альтернативні, більш емоційно забарвлені інтерпретації подій, які резонують із громадськістю [11].

Державна комунікація, у свою чергу, часто використовує меми як інструмент масової мобілізації, популяризації символів спротиву та підвищення патріотичного настрою. Наприклад, офіційні акаунти у соціальних мережах поширюють мемічні образи «Байрактара», «Паляниці» або крилаті фрази, що вже набули культурного та символічного значення в суспільстві. Таким чином, меми стають мостом між офіційними наративами та емоційним, народним сприйняттям війни [23].

Меми також виконують функцію зворотного зв'язку, дозволяючи державним органам оцінювати, як населення сприймає події та меседжі. Вони слугують своєрідним «дзеркалом громадської свідомості», де виявляються пріоритети, настрої, побоювання та гумористичні стратегії аудиторії. Через цей

механізм меми стають інструментом не лише інформаційної комунікації, але й соціальної аналітики [34].

При цьому взаємодія мемів із офіційними каналами комунікації може носити подвійний характер. З одного боку, меми підсилюють легітимність державних меседжів і сприяють консолідації суспільства. З іншого боку, меми іноді створюють сатиричні або критичні наративи, що дозволяють громадянам висловлювати невдоволення чи іронічно інтерпретувати політичні рішення. Така взаємодія формує динамічний цифровий простір, у якому офіційна та народна пам'ять взаємопроникають, модифікуючи один одного [43].

Отже, меми в умовах війни виступають ефективним механізмом інтеграції офіційних наративів із народними інтерпретаціями. Вони не лише поширюють інформацію та символи держави, а й формують емоційно та культурно значущі образи війни, що сприяють консолідації суспільства, підтримці патріотичних наративів та формуванню колективної цифрової пам'яті.

3.3. Перспективи збереження воєнних мемів як джерел

Перспективи збереження воєнних мемів як джерел цифрової історичної пам'яті потребують комплексного підходу до архівування та фіксації контенту. Мем як візуально-текстова одиниця швидко поширюється, змінюється та видаляється з соціальних мереж, тому його фіксація у цифрових архівах стає критично важливою для дослідження війни та її культурних та соціальних наслідків [10].

Одним із основних методів є створення скріншотів, які зберігають первинну форму мемів разом із коментарями, лайками та іншими метаданими, що відображають реакцію аудиторії. Скріншоти дозволяють фіксувати не лише зміст, а й контекст поширення мемів, що робить їх цінним джерелом для історико-культурного аналізу та досліджень цифрової пам'яті [24].

Бази мемів і спеціалізовані цифрові колекції забезпечують систематизацію та класифікацію матеріалів за тематикою, платформою, датою та символічними кодами. Такі ресурси полегшують дослідницький доступ, дозволяють відстежувати віральність та трансформацію наративів, а також зберігати культурні маркери, що формують колективну пам'ять суспільства [38].

Цифрові фонди, створені при університетах, музеях та дослідницьких центрах, забезпечують довготривале зберігання мемів у стандартизованих форматах, із зазначенням авторства та метаданих. Це дозволяє мемам функціонувати як історичні джерела, що документують події війни, громадські настрої та символічні наративи, формуючи цифрову «народну історіографію» [49].

Особливе значення має питання легітимності та достовірності архівованих матеріалів. Для збереження мемів як джерел історичної пам'яті необхідне дотримання етичних принципів, захист персональних даних та перевірка контексту поширення контенту. Це гарантує, що меми зможуть використовуватися у майбутніх дослідженнях як надійні джерела культурної, політичної та соціальної інформації [55].

Проблема контекстності є однією з ключових у дослідженні воєнних мемів як цифрових джерел. Мем як візуально-текстова одиниця часто містить алюзії, культурні коди, жаргон, гумор або сарказм, що зрозумілі лише певній аудиторії. Позбавлені цього контексту, меми можуть втрачати своє значення або сприйматися неправильно, що створює труднощі для наукового аналізу та архівування [6].

Контекстність мемів включає кілька рівнів: історичний, культурний, соціальний та емоційний. Наприклад, образи «Паляниці» або «Байрактара» набувають сенсу лише у взаємозв'язку з подіями російсько-української війни та патріотичними наративами українського суспільства. Без розуміння цих контекстів меми можуть бути інтерпретовані як простий гумор чи навіть як дезінформація [17].

Ще одним аспектом є зміна контексту під час вірального поширення. Мем може трансформуватися, набуваючи нових значень у різних платформах, регіонах або соціальних групах. Такі зміни створюють додаткові труднощі для дослідників, оскільки оригінальна інтерпретація контенту часто втрачається або змінюється [28].

Проблеми контекстності також стосуються архівування та використання мемів як історичних джерел. Без додаткових пояснень, метаданих чи інтерпретацій меми можуть бути неправильно зрозумілі майбутніми дослідниками або спотворювати образ подій. Тому важливо фіксувати не лише сам мем, а й інформацію про час, місце, платформу, аудиторію та обставини його створення [40].

Таким чином, контекстність мемів є важливим викликом для цифрової історичної пам'яті. Вона вимагає комплексного підходу до аналізу, документування та інтерпретації, забезпечуючи достовірність та повноту цифрових наративів, які формують колективну пам'ять суспільства під час війни [56].

Проблема автентичності є ще одним ключовим викликом у дослідженні воєнних мемів як джерел цифрової історичної пам'яті. Мемічний контент, що активно поширюється у соціальних мережах, часто створюється анонімно або колективно, що ускладнює встановлення його авторства, первісного джерела та достовірності інформації [14].

Ця проблема набуває особливого значення у воєнному контексті, де меми не лише передають культурні та емоційні коди, але й можуть включати дезінформацію, пропаганду або спотворені факти. Відсутність чіткої авторської прив'язки та перевірки контенту створює ризик того, що меми як джерела історичної пам'яті можуть містити неточні або маніпулятивні елементи [25].

Проблеми автентичності також стосуються трансформації мемів у процесі їх вірального поширення. Кожна нова модифікація чи ремікс може змінювати первісне повідомлення, символіку або емоційне навантаження мемів. Тому досліднику важливо відстежувати не лише оригінальний контент, а й його

варіації, щоб розуміти динаміку формування наративів і потенційні зміни смислу [37].

Архівування мемів із зазначенням платформи, дати публікації та обставин створення допомагає частково вирішити проблему автентичності. Важливим є також поєднання кількісних методів (наприклад, контент-аналізу) та якісних (візуальна герменевтика, дослідження контексту), що дозволяє фіксувати як матеріальні, так і смислові аспекти мемів, забезпечуючи їх достовірну інтерпретацію [48].

Таким чином, автентичність мемів як джерел цифрової пам'яті потребує комплексного підходу до аналізу, фіксації та контекстуалізації контенту. Лише за умови належного документування та критичної інтерпретації меми можуть виконувати функцію надійних маркерів історичних подій і формувати достовірні цифрові наративи колективної пам'яті [60].

Проблема авторства є однією з центральних у дослідженні воєнних мемів як джерел цифрової історичної пам'яті. Більшість мемів створюється анонімно або колективно, що ускладнює встановлення конкретного автора та первісного джерела контенту. Це породжує труднощі не лише верифікації інформації, а й правового та етичного характеру, оскільки неможливо точно визначити, хто несе відповідальність за зміст [13].

В умовах війни питання авторства набуває особливого значення. Мем може швидко стати символом національної стійкості або колективної пам'яті, але водночас його авторські права залишаються невизначеними. Це створює складнощі для істориків та культурологів, які прагнуть зафіксувати події та їхню інтерпретацію через меми як надійні джерела [26].

Поширення мемів віральним способом також ускладнює фіксацію авторства. Кожна нова модифікація або ремікс може відокремлювати мем від первісного автора, трансформуючи його зміст, символіку та емоційне навантаження. Таким чином, меми стають продуктом колективної творчості, де первісне авторство розмивається і важко піддається реконструкції [39].

Для подолання проблем авторства дослідники використовують комбінацію джерелознавчих та цифрових методів: збереження оригінальних публікацій у соціальних мережах, архівування скріншотів та метаданих, відстеження первісного розповсюдження контенту. Це дозволяє не лише встановити часові рамки та платформу, але й наблизитися до визначення первісного автора або групи авторів, забезпечуючи контекстуалізацію мемів як історичних джерел [51].

Таким чином, проблема авторства мемів демонструє специфіку цифрової історичної пам'яті: меми функціонують як колективні продукти, що формують культурні та історичні наративи, але водночас потребують критичної інтерпретації та документування для забезпечення надійності та достовірності цифрових джерел.

Меми набувають значення як потенційні джерела для майбутніх історичних досліджень, оскільки вони фіксують соціальні, культурні та емоційні аспекти війни у стислій та легко репрезентованій формі. Як візуально-текстові конструкції, меми передають інформацію про події, громадські настрої, символи спротиву та культурні коди, що дозволяє дослідникам реконструювати цифрову історичну пам'ять суспільства [7].

Вони можуть слугувати додатковим джерелом для аналізу колективної пам'яті, соціальної ідентичності та патріотичних наративів. Наприклад, меми, що містять образи «Байрактара», «Паляниці» або «Русській військовий корабель», відображають не лише конкретні військові події, а й емоційне сприйняття та символічне позиціонування українського суспільства. Такий контент дозволяє дослідникам отримати уявлення про соціально-культурний ландшафт часу війни, що важко відтворити за допомогою традиційних історичних джерел [16].

Меми як джерела мають низку переваг: вони оперативні, віральні, часто створюються учасниками або очевидцями подій і несуть високий емоційний та культурний заряд. Водночас дослідження таких джерел потребує врахування проблем автентичності, авторства, контекстності та трансформації контенту у

процесі поширення, що вимагає комплексних методів цифрової гуманітаристики, контент-аналізу та візуальної герменевтики [29].

Архівування мемів та створення спеціалізованих цифрових колекцій дозволяє зберегти первинну форму матеріалів, забезпечити доступ майбутніх поколінь до колективних цифрових наративів та досліджувати еволюцію символів війни. Такий підхід відкриває нові перспективи для історичних, культурологічних і соціологічних досліджень, дозволяючи вивчати взаємодію офіційних та народних наративів, а також процеси формування та трансформації колективної пам'яті в умовах воєнного конфлікту [45].

Таким чином, меми виступають унікальним джерелом для майбутніх історичних досліджень, що фіксують культурні, емоційні та соціальні аспекти війни. Вони дозволяють не лише реконструювати події, а й розуміти, як суспільство сприймало, інтерпретувало та осмислювало воєнний досвід у цифровому просторі.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило всебічно проаналізувати феномен воєнних мемів як важливу складову цифрової культури та механізм формування історичної пам'яті під час російсько-української війни. Було встановлено, що меми функціонують як складні візуально-текстові конструкції, які поєднують емоційне навантаження, символічні коди та гумористичні або іронічні елементи, що забезпечують їхню високу віральність і здатність швидко поширюватися у цифровому просторі. Аналіз тематичних груп мемів, таких як образ ворога, українських військових, тилкових учасників, волонтерів, повсякденне життя та політичні сюжети, показав, що меми охоплюють широкий спектр соціально-культурних та емоційних аспектів війни, формуючи багатовимірні наративи, доступні для широкої аудиторії.

Було визначено, що меми виступають ефективним інструментом цифрової історичної пам'яті, оскільки вони створюють яскраві та впізнавані образи війни, що закріплюються у колективній свідомості. Через використання символів спротиву, крилатих фраз та культурних алюзій меми формують альтернативну, народну версію історії, яка доповнює офіційні наративи держави та забезпечує соціальну консолідацію. Взаємодія мемів з державними каналами комунікації та офіційними меседжами дозволяє їм виконувати роль мосту між формальними наративами та емоційно забарвленими народними

інтерпретаціями, сприяючи формуванню патріотичного наративу та підтримці колективної ідентичності.

Дослідження також показало, що меми як джерела цифрової пам'яті стикаються з низкою методологічних викликів, серед яких проблеми контекстності, автентичності та авторства, а також ризики спотворення первісного смислу у процесі вірального поширення. Водночас, створення архівів, баз даних та цифрових колекцій мемів забезпечує можливість їхнього системного збереження, фіксації культурних та соціальних кодів і використання у майбутніх історичних, соціологічних та культурологічних дослідженнях. Мемічні наративи виконують функцію «народної історіографії», яка дозволяє відтворювати переживання суспільства, його цінності, гумор та стратегії психологічної адаптації у воєнних умовах.

Перспективи подальших наукових студій полягають у розширенні аналізу мемів як інструмента формування цифрових наративів пам'яті, дослідженні трансформації символів та їхніх значень у різних соціальних та цифрових контекстах, а також у поєднанні міждисциплінарних методів цифрової гуманітаристики, контент-аналізу та візуальної герменевтики. Подальші дослідження можуть також зосередитися на міжкультурних порівняннях мемічних наративів, оцінюючи вплив глобальних платформ на локальні форми пам'яті, та на вивченні способів інтеграції народних цифрових наративів у офіційні історичні архіви та освітні практики. У цілому, меми виявляються не лише культурним феноменом цифрового простору, а й вагомим джерелом для глибокого розуміння того, як суспільство переживає, інтерпретує та зберігає воєнні події у цифровій колективній пам'яті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Висоцька О. Є. Феномени публічності та приватності в контексті сучасних комунікативних процесів. Філософія та політологія в контексті сучасної культури, 2020, Т. 12, Вип. 1(25), С. 21-29.
2. Вінг Т. О., Паладьєва А. Ф. Інтернет меми. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, Україна. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/7401/1/%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82-%D0%BC%D0%B5%D0%BC%D0%B8.pdf>
3. Гринько Л. М. Колабораціонізм і суспільна мораль: взаємодія історії та сучасності. Вісник політології ДонНУ, 2021, № 5, С. 55-65.
4. Давиденко Б., Надельнюк О. Сила слова. Зеленський виступав з початку війни понад 560 разів. Як його промови вплинули на Україну та світ. 2023. URL: <https://forbes.ua/war-in-ukraine/sila-slova-zelenskiy-vistupav-z-pochatku-viyni-ponad-560-raziv-yak-yogo-promovi-vplinuli-ukrainuta-svit-24022023-11965> (дата звернення: 05.03.2026).
5. Давиденко Б., Федорчук В. Герой із тисячею облич. Що зробило президента-миротворця Зеленського ефективним лідером воєнного часу. 2023. URL: <https://forbes.ua/leadership/geroy-iz-tisyacheyu-oblich-shcho-zrobilo-prezidenta-mirotvortsya-zelenskogo-efektivnim-lider-voennogo-chasu-03032023-12094> (дата звернення: 05.03.2026).
6. Дмитренко О., Кохан С. Вплив англіцизмів на сучасний український молодіжний сленг. Лінгвістичні студії, 2020, № 40 (2), С. 49-56.
7. Житарюк М. Г. Соціокультурна модель журналістики: традиції і новаторство. Львів, 2008, 416 с.
8. Зіненко О., Галата С., Грушецький Б., Коритнікова Н., Фея О. Адвокація науки в небезпеці. Біла книга. 2024. URL: <https://scienceatrisk.org/uk/whitepaper/advokatsiia-nauky-v-nebezpetsi> (дата звернення: 06.03.2026).

9. Зеленський В. Промови і звернення. URL: <https://www.president.gov.ua/news/speeches> (дата звернення: 18.03.2026).
10. Золотухін Д. Тупик історії. Антифукуяма, або Сім рівнів війни. 2023. URL: <https://detector.media/infospace/article/210821/2023-05-04-tupyk-istorii-antyfukuyama-abo-sim-rivniv-viyny/> (дата звернення: 18.03.2026).
11. Ізотова Н. П. Ігрова стилістика як новий напрям мовознавчих студій. Modern Aspects of Science. The international collective monograph, 2022, 20, Чехія: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.: Publishing Group “Vědecká perspektiva”.
12. Ізотова Н. П., Ситенька О. В. Трансмодальна стилістика українського воєнного дискурсу: репрезентація і рецепція. В: Ad orbem per linguas. До світу через мови. Матеріали Міжнародної науково-практичної відеоконференції “Наративи сучасної України у світовій геополітиці”, 18-19 травня 2023 р. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2023, С. 131-133.
13. Карпенко М. Ю. Лінгвістичні особливості інтернет-дискурсу. Мова, 2016, Випуск 26, С. 5-11.
14. Комісар Л. Нова українська автентичність у дзеркалі ребрендингу універсалістської макроетики. Ad orbem per linguas. До світу через мови. Матеріали Міжнародної науково-практичної відеоконференції, 18-19 травня 2023 р. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2023, С. 158-160.
15. Комісар Л. Нові горизонти дискурсу ідентичності як виклик ребрендингу універсалістської макроетики. Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія, 2023, 1(37), С. 41-46.
16. Коханов Н. В. Колабораціонізм як соціально-культурне явище. Вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція, 2018, № 56, С. 45-52.
17. Недашківська Т. Є. Експеримент у психолінгвістиці (з досвіду роботи): монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020.

18. Отрішко М. А. Мем як чинник комунікації у сучасному медіапросторі. Strategic innovations of social communications and foreign philology in crisis times. Суми, 2024, С. 92-95.
19. Парахонський Б. О., Яворська Г. М. Породження війни з безсилля миру: смислова логіка війни. Національний інститут стратегічних досліджень, 2022. URL: [https://niss.gov.ua/news/statti/porodzhennya-viyny-z-bezsylya-myrusmyslova-lohika-viyny](https://niss.gov.ua/news/statti/porodzhennya-viyny-z-bezsylyya-myrusmyslova-lohika-viyny) (дата звернення: 10.03.2026).
20. Підлісна О. В. Психологічні аспекти колабораціонізму та соціальної адаптації населення в умовах війни. Психолого-педагогічні науки, 2018, № 3–4, С. 12-20.
21. Поліщук О. С., Поліщук О. В. Ідентичність та колективна дія – системний підхід. Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія, 2022, 2(36), С. 24-29.
22. Потапенко С. І. Міжнародний воєнний дискурс президента Зеленського: творення ефекту опору. Ad orbem per linguas. До світу через мови. Матеріали Міжнародної науково-практичної відеоконференції, 18–19 травня 2023 р. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2023, С. 254-256.
23. Сидоренко І. І. Колабораціонізм у культурній пам'яті українців: історичні та сучасні аспекти. Journal of Political and Legal Studies, 2020, № 12, С. 101-110.
24. Стадній А., Зозуля І. Неоангліцизми в сучасній українській літературній мові. Закарпатські філологічні студії, 2022, Т. 22, № 22, С. 29-33.
25. Степаненко В. Суспільний досвід і смисли російсько-української війни: соціологічні інтерпретації. В Українське суспільство в умовах війни: колективна монографія / за ред. Є. Головахи, С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022, С. 25-34.
26. Сучков Д. Г. Трансформація аудіовізуальної культури в епоху соціальних медіа: дис. д-ра філософії 034. Київський нац. університет культури і мистецтв, 2024, 200 с.
27. Сушкова О. М., Медвідь О. М. Прагмалінгвальний потенціал світових новин. Innovative pathway for the development of modern philological sciences

- in Ukraine and EU countries: Scientific monograph, 2022, 241–265. Riga, Latvia: Baltija Publishing. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-196-1-57> (дата звернення: 10.03.2026).
28. Твоя Підпільна Гуманітарка. Чи загрожує нам англоварваризація?. 2021. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QO0z26XCMmU> (дата звернення: 10.03.2026)
29. Українське суспільство в умовах війни: колективна монографія / за ред. Є. Головахи, С. Макеева. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022.
30. Український воєнний дискурс: полілог жанрів і стилів. Колективна монографія / за заг. ред. Ізотова Н. П., Потапенко С. І. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2024, 216 с.
31. Чемеркін С. Г. Інтернет-мем – що це? Культура слова, 2015, Випуск 82. С. 113-116.
32. Чернишенко Ю. М. Соціокультурні аспекти колабораціонізму в Україні. Universum: соціальні та гуманітарні науки, 2016, Вип. 5, С. 45-52.
33. Чорний І., Чорна В. Англіцизми в сучасній українській мові. Вісник науки та освіти, 2024, № 7 (25), С. 499-509.
34. Шкапар А. Особливості функціонування англіцизмів у текстах регіональних новин. Сучасні дослідження з іноземної філології, 2021, № 2, С. 169-178.
35. Шкворченко Н. М. Інтернет-дискурс як лінгвістична категорія. Актуальні питання гуманітарних наук, 2019, Випуск 23, С. 62–67.
36. Як в Україні жартують з російської пропаганди та пишаються своїми захисниками. Дрогобич-City. Українські мему про війну | Як жартують українці під час війни – Дрогобич.City. URL: <https://drohobych.city> (дата звернення: 10.03.2026).
37. Adams P. ‘Shame on you’: How President Zelensky Uses Speeches to Get What He Needs, 2022.
38. Almutairi M. Language, violence, and media: Translating Russia-Ukraine 2022-2023 war from Arabic to English. Forum for Linguistic Studies, 2024, 6(1). URL:

<https://fls.acad-pub.com/index.php/FLS/article/viewFile/2026/1084>

(дата

звернення: 10.03.2026).

39. Bednarek M. Language and Characterisation in Television Series. The Sinclair Lecture delivered during Corpus Linguistic Summer School 2022. URL: https://www.youtube.com/watch?v=8BWXYbR_lo4 (дата звернення: 06.03.2026)
40. De Oliveira Fernandes D., Oswald S. On the Rhetorical Effectiveness of Implicit Meaning – A Pragmatic Approach. *Languages*, 2023, 8(1), 6. URL: <https://doi.org/10.3390/languages8010006> (дата звернення: 05.03.2026).
41. Del Monte M. Russia's War on Ukraine: Speeches by Ukraine's President to the European Parliament and National Parliaments. 2022. URL: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2022\)729354](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2022)729354) (дата звернення: 10.03.2026).
42. Guliashvili N. National identity revisited: Deictic WE in President Zelenskyy's speeches on Russia-Ukraine war. *Journal of Language and Politics*, 2023, 22(6), C. 779-801.
43. Hawkins M. R. Global StoryBridges: Being and Becoming. In: Hawkins M. R. (ed.) *Transmodal communications: Transpositioning semiotics and relations*. Bristol: Blue Ridge Summit, 2021.
44. Hoffmann T. *Construction Grammar: The Structure of English*. Cambridge University Press, 2022.
45. Izotova N. Constructing characters multimodally: A focus on pragmatics of film dialogue. International scientific conference "Current trends and fields of philological studies in the challenging reality", conference proceedings, Riga, Latvia, 29-30 July 2022. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2022, C. 174-177.
46. Izotova N. Narrating resistance multimodally: A case study of *Waiting for the Barbarians* Movie. *Cognitive Linguistics in the Year 2023: Abstracts*, Krosno, Poland, 13-15 September 2023, C. 17-19.
47. Lazar N. C. Volodymyr Zelenskyy is Playing Himself in the Role of a Lifetime. 2022. URL: <https://www.thestar.com/politics/political->

[opinion/2022/03/24/volodymyr-zelenskyy-is-playing-himself-in-the-role-of-a-lifetime.html](https://www.opinion/2022/03/24/volodymyr-zelenskyy-is-playing-himself-in-the-role-of-a-lifetime.html) (дата звернення: 10.03.2026).

48. Nørgaard N. Multimodal Stylistics of the Novel: More than Words. New York: Routledge, 2020.
49. Potapenko S. Ukrainian President Zelensky's resistance discourse: Cognitive rhetorical analysis of the address to the UK Parliament. DiscourseNet Collaborative Working Paper Series, 2023, no. 8/6. URL: https://discourseanalysis.net/sites/default/files/2023-01/Potapenko_2023_DNCWPS_8-6.pdf (дата звернення: 10.03.2026).
50. Potapenko S., Izotova N. Ukrainian President Zelensky's war discourse: An idea-turned-effect analysis. 16th International Cognitive Linguistics Conference. Book of Abstracts, 2023, 564 с. URL: https://iclc16.github.io/abstracts/ICLC16_BoA.pdf (дата звернення: 10.03.2026).
51. Potapenko S., Izotova N. Ukrainian President Zelensky's war discourse: An idea-turned-effect analysis. 16th International Cognitive Linguistics Conference. Book of Abstracts, 2023, 564 с. URL: https://iclc16.github.io/abstracts/ICLC16_BoA.pdf (дата звернення: 10.03.2026).
52. Potapenko S., Talavira N. Ukrainian President Zelensky's international war discourse: Cognitive-pragmatic perspective. Cognitive Linguistics in the year 2023. Krosno, 13–15 September 2023. Book of Abstracts, 2023, С. 26-27. URL: <https://kpu.krosno.pl/fa/wp-content/uploads/sites/13/2023/09/Book-of-Abstracts.pdf> (дата звернення: 10.03.2026).
53. Radio UA Chicago. Ірина Фаріон. Англізми (англіцизми). Причини і наслідки @IrynaFarion, 2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=nO-H-KH4neM> (дата звернення: 06.03.2026).
54. Stockwell P. Cognitive Poetics. An Introduction. 2nd ed. New York: Routledge, 2020.
55. Talavira N., Potapenko S. Defining media speech effectiveness: A case of Ukrainian President Zelensky's addresses to national parliaments. Forum for

- Linguistics Studies, 2023, Vol. 5, Issue 3. URL: <https://fls.acad-pub.com/index.php/FLS/article/view/1990> (дата звернення: 10.03.2026).
56. Zakharchenko A., Luzan Y., Zakharchenko O., Rohalov O., Zinenko O., Maksimtsova Y., Sysoyeva Y., Fursenko M., Yefimchuk I., Fedushko S., Syerov Y., Zinenko O. Communication Activism Versus Propaganda Machine: How the Ukrainians Confront Russia on the Information Battleground. In: Štarchoň P., Fedushko S., Gubíniová K. (eds) Developments in Information and Knowledge Management Systems for Business Applications, Studies in Systems, Decision and Control, vol. 602. Cham: Springer, 2026. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-031-95955-4_26 (дата звернення: 10.03.2026).
57. Zhang C., Stavridou A. Re-writing history through fabricated historical narratives: a discursive “justification” of war. 18th International Pragmatics Conference, Brussels, 9-14 July 2023. Book of Abstracts, 2023, 909. URL: https://cdn.ymaws.com/pragmatics.international/resource/collection/BF65CD43-2965-4B93-BB41-68CD05ADB893/Abstracts_book.pdf (дата звернення: 10.03.2026).
58. Zinenko O. The public events discourse in Ukrainian media (1991–2021). Jagiellonski University, 2024. URL: <https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/324437> (дата звернення: 10.03.2026).
59. Zinenko O., Yasenovska M., Luzan Y., Maksimtsova Y., Koval O., Machula A., Zakharchenko A. Mediatization of needs of people with disabilities in war discourse in Ukrainian social media. 3rd International Workshop on Social Communication and Information Activity in Digital Humanities (SCIA 2024), Vol-3851, Lviv, Ukraine, 31 October 2024. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3851/> (дата звернення: 10.03.2026).
60. Zinenko O., Zakharchenko A., Stochinska Y., Machula A., Fursenko M. The Mental Health Discourse in Social Media as a Factor of Information Resistance of Ukrainians. SCIA 2023, CEUR Workshop Proceedings, 3608, C. 91-107, 2023.

ДОДАТКИ



Додаток А. Мем про «Байрактар»



Додаток Б. Мем «Мрія»



Додаток В. Мем «Паланиця»

ДОБРОГО ВЕЧОРА
МИ З УКРАЇНИ



Додаток Г. Зображення до мемів про «Добрий вечір, ми з України»



Додаток Г. Марка «Русский военный корабль, иди...»